

MAURIAC

NAGYCSÜTÖRTÖK

SZALÉZI
MŰVEK

NAGYCSÜTÖRTÖK

MAURIAC úgy szól ebben a könyvecskében a lelkekhez, mint aki tudja, mit jelent nem hinni, és hitetlenségből, gyötrő kételyekből ráébredni a hit egyszerűségében látott valóságokra. Nagycsütörtök jelentőségét saját lelkén szűri keresztül, és az egyéni élményen túl vallásos élménnyé, egyetemleges jelentőségű megéléssé értékeli át. Azok felé tekint, akiknek új a Nagycsütörtök tartalmi valósága, és mégis mindenkinek szól, amit mond és láttat.

NAGYCSÜTÖRTÖK

FRANCOIS MAURIAC

NAGYCSÜTÖRTÖK

FORDITOTTA :

DR. SPRENGER MÁRIA MERCEDES

SZALÉZI MŰVEK
RÁKOSPALOTA

Nihil obstat. Carolus Sztitkey S. S. censor dioecesanus. Imprimatur. No. 1753-1936. Vacii, die 18-a Aprilis 1936 † Stephanus Episcopus Vaciensis.

E L Ő S Z Ó

Ha egyszerű világi ember, regényíró, könyvet mer írni Nagycsütörtökről, máris túlbecsülte erejét.

Hagyján, ha csak költői oldaláról fogtam meg a tárgyat és nem érintettem volna sem a teológia, sem a misztika birodalmát. Mert hiszen ha valaki abban a kegyelemben részesült, hogy gyermekkorát vallásos légkörben tölthette, a Nagycsütörtök pusztá említése is életre kelti benne a meghalt tavaszokat. Úgy lehet, nekem is be kellene érnem annyival, hogy felidézzem a könnyű áprilisi borulatot Bordeaux felett, a tavaszi eget, ahol az első fecskék cikkázásában a Rómába utazó harangok röptét láttam. Talán be kellene érnem azzal, hogy lépésről-lépésre kövessek egy kisfiút, akkori magamat, amint a virágpiacon a Kapucinu-

sok terén egy cserép cineráriát vettem a Szent Sírra. Nem lenne merészség, ha akár oldalakat írnék róla, milyen félelem fojtogatta a torkomat ezen a napon. Szorongatott sok minden: a Passio nagy drámája, a vizsgától való rettegés, a varázslatos szünidő közelsége, a húsvéti cukortojások, amelyekhez még nem volt szabad hozzányúlnunk.

Minden húsvéti vakáció felhőtlen boldogságot jelentett nekünk. Nem kaptunk lelkét, nem volt nevelőnk, mint a nyári szünidőben. Olyan volt ez a húsvéti szünet, mint valami pompás, de túlgyorsan elfogyatkozó gyümölcs. Fájdalmasan érintett minden egyes délelőtt és délután elmúlása.

A föld titokzatos ébredése valami egészen sajtós zamatot és színt adott a mi húsvéti vakációnknak s talán ez önmagában is elég lett volna ahhoz, hogy különösen szeressük. A Bordeaux-i tél után elbűvöltek az áprilisi csupaszágukban barnáló mezők, az ébredező patakok és a bokáig érő haraszt. Jól emlékszem a hallgató sétákra, emlékszem, hogyan riasztgattam a kakukokat. Néha nekitámaszkodtam egy-egy fenyőfának, a friss gyanta ujjamra

ragadt, — vagy letérdeltem valami forrás mellé.

De ha valaki Nagycsütörtökről szóló könyvet vesz a kezébe, nemcsak gyermekkori emlékeit keresi benne. Könnyebb lett volna, úgy lehet, ha pontosan leírom a szertartások rendjét, ha megadom a szimbólumok kulcsát. Miért is nem írtam ilyen tárgyilagosa, didaktikus könyvecskét? Abban senki sem talált volna semmi kifogásolni valót.

Igy azonban erőmet meghaladó feladat előtt állok. Engedtem vágyamnak, elmélkedtem az Oltáriszentség, a Nagycsütörtök nagy misztériuma fölött. Vakmerő dolog! Hiszen a szenteknek, boldogoknak, teológusoknak, doktoroknak és misztikusoknak nagy serege mind meditált erről a nagy csodáról. Hiszen a zsinatok meghatározásai, a szentek revelációi és a liturgikus himnuszok kincsei úgy veszik körül ezt a csodát, hogy talán örültnek látszik az, aki úgy képzei, hogy bármit is hozzátehet még.

Valójában semmi olyat sem írtam, amit ne tudna minden gyermek, aki katekizmust tanul. Ha csak a híveknek szántam

volna írásomat, attól tartok, elvesztegettem volna nemcsak az én időmet, hanem az ő idejüket is. De én a nem keresztény olvasókra is gondoltam, az ismeretlen ellenségre, a közömbös lélekre, aki talán csak az én kedvemért futja majd át kis könyvemet. Elsősorban hozzájuk fordultam. Ime — mondom nekik — ez az, amit a leggyyszerűbb hívő is hisz minálunk. Így érez a kis ostya előtt az a keresztény lélek, aki csak egy az ezrek közül. Ilyen az a láthatatlan Isten, akit lát és ilyen az a rejtett Isten, akit felfed fátylai mögött.

Ez a hihetetlen és sokak szerint „elgondolhatatlan“ misztérium önmagában viseli bizonyítékait. Az Eucharisztia nem más, mint egy beteljesített ígéret, mely az emberi történelemnek egy meghatározott idejében, a földkerekségnek egy bizonyos pontján hangzott el és amelyről a négy evangélista, továbbá Szent Pál, az Apostolok cselekedetei és főképpen a meg nem írt tradíciók hézagatlanul egymásba kapcsolódó láncolata tesznek tanubizonyyságot.

Megtartott ígéret: hogy megtartatott, azt, hacsak részben is, az egyéni tapasztalás bizonyítja. Akik résztvesznek a „kenyér-

törésben“, tudják, hogy milyen teljesítményre képesek ha élnek vele és mennyi minden van, amire nincs erejük a titokzatos táplálék nélkül. Jól ismerik az erőszakos és ellenállhatatlan kísértéseket, melyekkel szemben az ostyán kívül minden hiábavaló. Ezek az alapvető igazságok, melyeket minden hívő jól ismer, talán megállásra kényszerítenek néhány lelket azok közül, akiket soha el nem ért vagy akikből mintha kihalt volna az ige. Ebből a kis könyvből megtudják majd, hogy nekik is szól az ígéret, sőt nekik szól elsősorban, mert „az Emberfia azért jött, hogy megkeresse és megváltsa azt, aki el volt veszve.“

A KENYÉRTÖRÉS.

A kenyér, mit nyujtok neked
Égi búzaföld virága,
Angyaloknak drága éték
Maga az Úr kínálja.
E kenyér e gyönyörteljes
Nem a világ engedelmes
Szolgáinak süttetett.
Ki értem él annak adom.
Akarsz élni oldalamon?
Vedd és edd — az életet.

Jean Racine.

Van egy pillanata a Nagycsütörtöknek, mely arra adatott, hogy a keresztény lélek az akkor nyert felbecsülhetetlen kegyelemnek örvendezzen. Azon az éjszakán, amidőn elárultatott, „Az Úr Jézus vevé a kenyeret és hálát adván, megtörte és mondotta: Vegyétek és egyétek, ez az én testem, mely érettetek adatik. Ezt cselekedjétek az én

emlékezetemre.“ Ugyanígy, miután megvacsoráztak, vevé a kelyhet és mondá: „Ez az újszövetség kelyhe, az én véremben. Valahányszor ezt isszátok, az én emlékezetemre tegyétek“.

Méltán telik meg csordultig örömmel a lelkünk, ha arra az estére gondolunk, amikor a kicsi ostya felemelkedett a sötétségben tespedő világ felett. De ugyanezen az éjszakán történt az is, hogy az Úr Jézus elárultatott. Legjobb barátai még szájukban érezték a Kenyér ízét, amikor már eldöntötték róluk, hogy el fogják hagyni, meg fogják tagadni és árulói lesznek. És mi, Nagycsütörtök ünnepén, szintén érezzük még szánkban annak a kenyérnek ízét, mely már nem kenyér, még imádjuk a bennünk jelenvalót, Isten Fiának minden elképzelést meghaladó alázatosságát és már mennünk kell sietve, hogy haláltusájának színhelyére, a Gethsemáne kertbe követhessük.

Jó lenne megállni kissé, jó lenne ha fejünk megpihenhetne a vállán, ugyanott ahol Szent János feje pihent. Jó lenne, ha lelkünkben új életre kelne a világ történetének nagy pillanata; mikor a nagy csendben megtörtént a kenyér és néhány rövid szóval

megpecsételtetett az az új szövetség, melyre a Teremtő teremtményével lépett. Az pedig, aki kimondta a sorsdöntő szavakat, látta gondolatban a kehely fölé hajló papok, a tabernákulum előtt virrasztó szűzek milliárdjait, a szegények szolgálóinak légióit, akik mind ebből a Kenyérből táplálkoznak, akik mind ebben a Kenyérben látják mindennap megújuló áldozatuk zálogát; látta gondolatban az először áldozó gyermekek végeláthatatlan sorát, amint makulátlan, tiszta ajkukat nyujtják a szent Ostya felé. És látta, amint a szent Ostya érintésétől tisztátalan, szemérmetlen bűnösök, gyilkosok, prostituáltak százezrei nyerik vissza gyermekkoruk érintetlen tisztaságát; és olyanokká lesznek, mint a kisgyermek. Már akkor azon az éjszakán kibontakoztak lelki szemei előtt a pogányság beláthatatlan tengeréből Vézelay, Chartres ormai, mintegy várva az „élő Kenyeret, mely életet adjon a világnak“. Ahhoz, hogy ezt a lángoló örömben égő gondolatáramlást kimerítsük, még a Nagycsütörtök tavaszi pompában tündöklő huszonegy órája sem elég.

De végetért a mise, be kell lépnünk az Olajfák kertjének sötét homályába. Egyetlen

pillanatot sem szentelhetünk tovább az öröme-
nek, mert úgy tetszett az Úrnak, hogy ugyan-
azon az éjszakán szerezzék az Oltáriszentsé-
get, amelyen ellenségeinek kiszolgáltatták.
Ugyanakkor teljesebben be a nagy titok, ami-
kor teste, mint a Kenyér megtöregetni és vére,
mint a bor kiontatni készült. Világos, hogy
a kis ostyának akkor kellett felemelkednie
a világ fölé, amikor az áruló az éj leple
alatt már elkövette volt az árulást és Kaifás
emberei már gyülekezni kezdtek.

Nyilvános élete folyamán csak egyetlen
egyszer hirdette ki az Úr Jézus ezt az örök-
től fogva szeretetében égő csodat és azóta
sem felejtette el, milyen vihart idézett fel vele;
eszébe kellett jutnia, hogy hányan hagyták el
azon a napon. Akkor nyíltan a kafarnaumi
zsinagógában, az egybegyűlt hívek előtt
mondta ki sokak botránkozására a még soha
nem hallott szavakat. „Kemény beszéd ez,
ki hallgathatja?” felelték sokan. És nemcsak
a zsidók zúgolódtak így, hanem a tanítvá-
nyok is.

Először egyáltalában nem értették; majd
mikor azt mondta: „Az Isten kenyere az
égből száll alá és életet ad a világnak,”
(János 6, 33.) szavába vágtek és könnyörögve

kérték, hogy mindig ezt a kenyeret juttassa nekik. Ekkor úgy látszott, mintha az Úr Jézus odáig menne, hogy meglebbentse a titkok fátylát mondván: „Én vagyok az élet kenyere; aki hozzám jön, többé nem éhezik és aki hisz bennem, többé nem szomjazik.“ A zsidók már akkor felháborodtak azon, hogy azt merete mondani, hogy ő „az élő kenyér,“ holott tudták róla, hogy József fia; hiszen ismerték mindannyian atyját és anyját. Ekkor Krisztus, látván, hogy minden óvatosság hiábavaló, mintha egy csapásra kiszolgáltatta volna titkát. Szembe fordul az emberi értelemmel. „Én vagyok az élet kenyere — mondja. Atyáitok mannat ettek és meghaltak. Ime a mennyből leszállott kenyér, hogy aki abból enne, meg ne haljon. Én vagyok az élő kenyér, mely mennyből szállott alá, ha valaki ebből a kenyérből eszik, örökké él; és a kenyér, melyet én adok, az én testem a világ életéért“.

És mert a csodálkozó és meghasonlott tömeg feléje zúdítja a kérdést, melyet az úgynevezett józan elemek mindig fel fognak vetni a világ végezetéig; „Hogyan adhatja ez nekünk az Ő testét eledelül?“ Jézus újra meg újra, kitartóan, a feszültség ismétli,

kiáltja, ha el is hagyják a lanyhák, ha meg is zavarodnak a félténkek: „Bizony, bizony mondom nektek, ha nem eszitek az Emberfia testét és nem isszátok az ő vérét, nem leszén élet tibennetek. Aki eszi az én testemet és issza az én véremet, annak örök élete vagyon és én feltámasztom őt az utolsó napon.“ A Nagycsütörtök misztériumát előre jelezte az Úr Kafarnaumban, a zsinagóga színe előtt. És akkor, mondja az evangélium, sokan elhagyták őt a tanítványok közül és nem mutatkoztak többé vele. Az Eucharisztia is olyan ebben, mint a Kereszt: alig hogy megjelenik, megosztja e lelkeket. Az ember hitének és Krisztus iránti szeretetének próbakövévé válik. Jézus pedig szomorú szemmel nézett azok után, akik eltávolodtak tőle; és fájó pillantása nemcsak azt a néhány szegény, kérges szívű zsidót követte, hanem bennük minden lelket, akiket szent titka az idők végezetéig botránkoztatni fog. Ott látta köztük a nagy eltévedt nyáját, melyet Kálvin hajtott el az élővizek forrásától; ott látta köztük a bölcselőket és tudósokat, akik csak abban hisznek, amit látnak; a gúnyolódó és istenkáromló lelkeket, akik mindenkor a néma kis ostya és az ön-

magát sohasem védő bárány ellen acsarkodnak; látta a régi históriákban megírt zsidót, amint sárba tiporja a szent Eucharisziát, a harmincéves háború garázda zsoldosát, amint a szent Ostyával eteti a lovát, és látta 1930 tavaszán Párisban a világi dámákat, amint lelkesen tapsolnak a filmnek, melyen a legméltóságosabb Oltáriszentség bemocskoltatik.

És mikor végkép eltűntek szeme elől a hitehagyók, Jézus a tizenkettővel egyedül maradt; ekkor intézte hozzájuk azt a kérdést, mely mintha mindmáig fülünkbe csenget: „És ti, ti is el akartok engem hagyni?”

Ezzel a kérdéssel kérleli a Teremtő az idők végezetéig az Ő teremtményeit.

A NAGYCSÜTÖRTÖKI SZENTLECKE.

„Ők állhatatosan kitartottak az apostolok tanításában, a kenyértörésnek közösségében és az imádságokban“.

Ap. csel. II. 42.

A korinthusiakhoz írt első levél 11. fejezete a nagycsütörtöki szentmise szentleckéje. Megtudjuk belőle, hogy a tanítványok már az Úr halálának másodnapján ugyanazt hitték, amit mi hiszünk és ugyanazt tették, amit mi teszünk, amikor csaknem kétezer évvel később, az Úrfelmutatás pillanatában, vagy az Úr asztalához járultunkban meghajtjuk fejünket.

Amikor a korinthusi egyházban súlyos rendetlenségek harapódtak el és a szent titkok bemutatása nem az eredeti előírások tisztaságában történt, Szent Pál újból eszükbe juttatja a híveknek azt, amit jól tudtak addig

is, mondván: „mert én az Úrtól vettem, amit közöltem is veletek, hogy az Úr Jézus azon az éjszakán, amelyen elárultatott . . .“ és folytatja exhortációját az Utolsó Vacsora leírásával, melyet már idéztünk az imént. Azután hozzáfűzi még: „mert valahányszor ezt a kenyeret eszitek és ezt a kelyhet isszátok, az Úr halálát hirdetitek, míg el nem jő“.

Ugyanazt az áldozatot mutatjuk be még ma is. „Ugyanaz a Krisztus áldozza fel magát a pap közbenjárására az oltáron, mint aki annak idején a kereszten áldozta fel magát“ — tanítja a tridenti zsinat. Ezt az értünk adatott testet és vért mutatjuk be az Atyának vértelen áldozatképpen a kenyér és bor színe alatt. A kereszténység hajnalhasadása óta semmi sem változott, hacsak nem a Consecratiot és Communiont megelőző és követő imák sorrendje.

A déli szentmisén, amikor a nagy és zsúfolt plébániatemplomok részvétlen tömegének közepette a kapu közelében várják az urak, mikor végez a pap, gondolnak-e vajjon arra, hogy ott az oltáron ugyanaz az áldozat teljesedik be, mint az emberi történelem egy bizonyos pillanatában a Kálváriának nevezett helyen.

Ezzel szemben, ugyanezekben a plébánia-templomokban a hajnali szentmisén, vagy egyes szent közösségek miséjén, még a közböbs szemlélőnek is meg kell érezni azt az atmoszférát, melyet az Úr valóságos jelenléte az oltáron teremt maga körül és amely a legkisebb, legjelentéktelenebb kápolnát is a katakombák varázsával telíti meg. „Semmi sem érzékelteti jobban a kereszténység örökévalóságát — írja Jacques Rivière, — mint ezek a csendes misék, az időnként felhangzó imatöredékek, az adoráló pap hosszas némasága, — ezek a csaknem az éjszakában kezdődő szentmisék“. De vajjon csakugyan hitt-e Szent Pál Jézus Krisztus valóságos jelenlétének megfoghatatlan titkában, melyben minden katolikus léleknek hinnie kell? A korinthusiakat például így oktatja: „Aki tehát méltatlanul eszi ezt a kenyeret, vagy issza az Úr kelyhét, vétkezik az Úr teste és vére ellen . . . mert aki méltatlanul eszik és iszik, ítéletet eszik és iszik magának, mivel nem különbözteti meg az Úr testét“.

Nemcsak azt hitte az első keresztények közössége, amit mi hiszünk, de ugyanúgy viselkedett az Eucharisztia előtt, mint ahogy ma viselkednek a katolikusok, akik egyedül

őrizték meg és tartották fenn „az Úr testének megkülönböztetését“.

Az ember lelkében titokzatos egységben olvadnak össze a legkülönbözőbb érzelmek szentáldozás előtt: rettegés és bizalom, önátadás és lelkiismeretfurdalás, szégyen és szeretet. A bűnös ember az Úr asztalához járul és a kis Ostya félelmetesen fehér fénye rávilágít mindarra, amit mindörökre cselekedett, mindarra, amit nem tud meg nem törtéنتté tenni többé. Senki sem ismerheti magát, amíg a cibórium fölé emelkedő kis Ostya világosságában meg nem látta a lelkét. Csodálatosan finom inspiráció vezette az Egyházat, amikor éppen ebben a pillanatban a százados szavait mondatja el pappal és hívőkkel: „Uram, nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjj, hanem csak egy szóval mondd...“ Kafarnaum óta mindig meghallgatta Jézus Krisztus ezt az imát. Ha tudja is az áldozó lelkében, hogy bűnei vannak, már nem az ő lelkét terhelik abban a pillanatban; valaki más vállalta magára azokat, amikor a pap feloldozásában Krisztus bocsánata a lelkébe szállott. És nyomorúsága nem hogy kétségbe ejtené, de megérteti vele, hogy milyen nagy az a szeretet, amely körülveszi. A bűnösnek

előjogai vannak; a bűnös előjogának nagy ára van. Úgy kellett, hogy a szeretet nagyon mélyről emelje fel őt. De ez ne nyugtalanítsa a bűnös ember szívét; merítsen bátorságot saját lelkének buzgalmában, mely lehet, hogy Istentől való. Hogy Istent szeretjük, bizonyítja, hogy Isten is szeret bennünket, mert Istent szeretni, Isten ajándéka és mert mindazt, amit bennünk megjutalmaz, végeredményben tőle kaptuk. Ez a szinte esztelennek látszó bizalom véget vet minden kétségünknek, aggályunknak és bűneink emlékét is kimossa lelkünkéből. A pap szerpapjainak közepette megindul a térdeplő hívek felé.

Boldog, aki mikor a szentáldozás után helyére ér, nem keresi a szavakat, csak csendben imád. Nagycsütörtök estéjén a szeretett tanítvány feje Krisztus keblén pihent. Nagycsütörtök óta Krisztus pihen barátainak szívében és pedig nem egyszer, hanem ha tiszta-szívűek a barátai, minden áldott reggelen.

A hívő lélek vigyázzon magára és a szentáldozásban nyert érezhető kegyelmeknek ne tulajdonítson túl nagy jelentőséget. Lehet, hogy az, aki az Úr Asztalánál száraznak, kiaszottnak érzi a lelkét, napközben, amikor legkevésebbé várná, amikor valami egészen

közömbös munkát végez, hirtelen megérzi Krisztus áldásos jelenlétét; az is lehet, hogy éppen a leghevesebb kísértés gyötri, amikor kétséget kizáró biztonsággal érzi meg, hogy mennyei biztonság van a lelkében; mintha valósággal hallaná az Úr szavát: „Én vagyok, ne féljetek“. A gyakori áldozás csaknem mindenkori gyümölcse, mely minden érezhető kegyelmeknél felbecsülhetlenebb kegyelem: a belső világosság megnövekedése, vagy ami még ennél is több; erő, hogy Istent szolgálhassuk.

A NAGYCSÜTÖRTÖK EVANGÉLIUMA.

„Egy Isten, aki végtelen szeretettel szeretett bennünket...”

Corneille.

A nagycsütörtök evangéliumát Szent János evangelista 13. fejezetéből vesszük. Jézus megmosta az apostolok lábát; nemcsak szóval, hanem példával is tanítja, hogy szeressék egymást; és Júdás lábát is megmossa. Ott áll már haláltusájának, tenger szenvedésének valósága előtt és letérdel azok elé, akikről tudja, hogy el fogják hagyni, meg fogják tagadni és el fogják árulni őt. Azt már megmutatta nekik, hogy az „Ember Fia nem azért jött, hogy szolgálják, hanem, hogy szolgáljon“. Szolgálja őket és ezekben a szegény, szorongó emberekben, amint ott az alkonyodó ég alatt körülveszik és kérdésekkel ostromolják, bennünket szolgál. Nem

törődik Simon Péter ellentállásával, csak reájuk néz és azt mondja: „Nem vagytok valamennyien tiszták . . .“ Köpenyét a lábmossás előtt letette; most felveszi újra és asztalhoz ül. Azután odanyújtja Júdásnak a kenyeret és ráolvassa az ítéletet mindörökre. A szerencsétlen ember kinyitja az ajtót és eltűnik a sötétségben. A tizenegy tanítvány riadtan hallgat; Jézus megszólítja őket: „Fiacskáim!“ és azt mondja: „Új parancsolatot adok nektek, hogy szeressétek egymást, amint én szerettelek titeket, hogy ti is úgy szeressétek egymást. Arról fogja mindenki megismerni, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretettel vagytok egymáshoz . . .“ Péter megkérdezi tőle: „Uram, hová mégy?“ És ígéri, hogy mindenhova követni fogja, hogy életét is kész odaadni érte. Így vagyunk vele mi is. Önmagunk fölé emelkedünk és azt hisszük, hogy minden lemondásra készek vagyunk: „Az életemet adnám érted . . .“ Messziről azt hiszi szegény szívünk, hogy nem is olyan nehéz az. Ó pedig hányszor szólalt meg már nekünk is a kakas, úgy, mint annak idején Simon Péternek. És mi még csak „ki sem mentünk“, még csak „keserves sírásra sem fakadtunk“.

Leszállt az éj. Most hallgassanak mélyen Jézus barátai, a kevesek, akiket e világban talált. Most Ő szól hozzájuk, kimondhatatlan szeretettel; sajnálja őket, Ő, akit ezen az éjszakán nem fog sajnálni senki sem; bátorítja őket: „Nem hagylak árván benneteket,“ és feltárja előttük az emberi lelkekben folytatódó életének misztériumát, a lelkek Istennel való egyesülésének titkát: „Ha valaki engem szeret, az én beszédemet megtartja: és Atyám is szeretni fogja őt és hozzája megyünk és lakóhelyet szerzünk nála.“ Ezt az ígéretet az évszázadok egymásutánjában meg is tartotta a lelkek millióival szemben. Ő a „szőlőtő“, mi a „szőlővessző“; belőle élünk. Úgy kell szeretnünk egymást, ahogy Ő szeretett bennünket. És íme, már ki is jelenti nekik, akik ott körülveszik, hogy meddig megy szeretetében: „Nagyobb szeretete senkinek nincs, mint aki életét adja barátaiért.“ Így beszélt hozzájuk, akik nem maguk választották őt, hanem akiket Ő választott, akiket nevükön szólított, akiket magához kapcsolt, akikkel mintegy azonosította magát. (A papok ezen a helyen hosszasan imádkozzanak.) Kijelenti nekik, hogy a világ gyűlölni fogja őket, mint ahogy Őt

magát is gyűlöli. De hogy ne féljenek: olyan öröm vár rájuk, melyet senki el nem vehet tőlük. Ebben a pillanatban már nem kételkednek az apostolok. Jézus rájuk tekint és talán szomorúan mosolyog, amikor mondja nekik: „Most hisztek . . .“ Tudja, hogy közelg az óra, amikor hitük meginog. Pedig milyen hatalmas megerősítés volt abban, amikor azt kiáltotta feléjük: „Bízzatok, én meggyőztem a világot!“

Ne menjünk tovább: hatoljunk be mi is a homályba. Holnap, pénteken nem consecrálunk egyetlen egy ostyát sem; azt az egyet, melyet e célra tettek el, nagycsütörtökön a celebráló pap a szent sírhoz (reposoir) viszi.¹ Az oltár üres. A Pange Lingua himnusz szól mindaddig, amíg az Oltáriszentség előre elkészített sírjában nem pihen. A vecsernye zsoltárainak recitálása közben megfosztja ékességeitől az oltárt a pap. Az Egyház megkezdí Krisztusával a kinszenvedést. Elnémult minden harang a feltámadásig.

1). A „reposoir“ tulajdonképpen nyugvóhelyet jelent. Azt a feldíszített oltárt, ahova az Oltáriszentséget helyezik nagycsütörtökön. En ezt a kifejezést mindenütt Szent Sírnak fordítottam, mert ugyanúgy adorálnak előtte Franciaországban a hívek, mint nálunk a Szent Sírra kitett Oltáriszentség előtt. Különbség csak az, hogy ott nincs külön u. n. Szent Sír és a hívek adorálnak a reposoir előtt már nagycsütörtökön is, holott nálunk az Oltáriszentséget csak a nagypénteki csonkamise után helyezik el a Szent Sírra. (Fordító.)

A NAGYCSÜTÖRTÖK VARÁZSA.

A szombat méla csendjén illetett
Csókjával akkoron az égi Szeretet.
Oly sejtelmes volt akkor a harangszó.
Az imádság oly kéjes, szívből hangzó.
Egy édes vágy, mind titkosabban
Erdőn, mezőn bolyonganom űzött,
Világot érezék születni önmagamban.
Gyermekjátékot hirdetett az ének
A kikelet kísérte ezt a dalt . . .

— — — — —
Oh zengj tovább te égi Hallelujah,
Könnyem fakadt — a földé vagyok újra.

Faust I. rész.

Látom magamat, kisgyermeket, amint kézenfogva vezetnek, vagy ahogy az öreg hintóba ülök, melynek sajátságos szaga az utazást, a nagy utitáskákat, a vonatot, a vakációt jelentette mindig. Akkor szent sírt mentünk látogatni, a Szent András, a Szent Pál,

a Szent Illés és a Szent Mihály templomba, onnan pedig a Boldogasszony templomába. Talán vissza kellene parancsolnom saját emlékeimet és jobb lenne, ha a Nagycsütörtök liturgiáját követném lépésről-lépésre: a székesegyházban a püspök megmossa a tizenkét szegény ember lábát. Tizenkét pap, hét diakonus és hét subdiakonus segít neki, amikor a szent olajokat, a betegek olaját, a szent krizmát és a katechumenek olaját ünnepélyesen megáldja. A betegek olaja az utolsó kenet szentségének kiszolgáltatásánál használt szentelmény. A szent krizmát a bér-málásnál használják, de a keresztelés, a püspökök felszentelése, az oltárok megszentelése, a harangok megáldása és a templomok szentelése is ennek a szentelménynek segítségével történik. A katechumenek olaját használják a keresztség kiszolgáltatására, de papszentelésnél és királyok felkenésénél is alkalmazzák. De nem, mégsem tudok elszakadni lelkemben a szent síroktól. Látom, amint ott állok padom előtt Nagycsütörtök délutánján a Kollégium kápolnájában. Jeremiás siralmait énekeljük és éppen rám kerül a sor. Ezek a lamentációk tulajdonképpen már a Nagypéntek officiumához tartoz-

nának és régente éjszaka énekelték őket. A szentélyben háromszög alakú gyertyatartón annyi gyertya ég, ahány a zsoltár az aznapi zsolozsmában. Minden zsoltár végeztével elolt a ministráns egy-egy gyertyát. Az idők mélyéből származott át ránk ez az ősi liturgia: akkor a templom éjsötét csendjében hangzottak el ezek a lamentációk és napkeltével sorra oltogatták el a gyertyákat. De én rájöttem ennek a szimbolumnak valószínűs értelmére: minden eloltott láng egy-egy apostolt jelképez, amint sorra elalsznak a kinszenvedés éjszakáján, végül csak egyetlen egy láng lobog, a Krisztus: Krisztus lángol egyedül a vak sötétben. Ezt az utolsó égő gyertyát azután az oltár mögé viszik.

Most is hallom még saját éles hangomat és fülemben cseng egyik pajtásom különösen tiszta hangja... Egy ütemre jajdul fel mindannyiunk ajkáról: „*Jerusalem, Jerusalem, convertere ad Dominum Deum tuum*... Minden barátaim elhagytak engem és ellenségeim felülkerekedtek rajtam, az árult el engem, kit kedveltem.“ És akkor a próféta lamentációja között hirtelen felsír a számonkérés szivettépő szava, melyet az Egyház Jézus Krisztussal mondat el ezen a napon:

„Kiválasztott szőlőm, én ültettelek, hogyan változtál át keserűségemre, hogy engem keresztre feszítél; Barabást pedig elbocsátád? Besövényeztelek, a köveket kiszedtem és tornyot építettem. Hogyan változtál át keserűségemre, ó kiválasztott szőlőm . . .“

Engem is mardosott ez a fájdalom, de a nyitott ablakon beragyogott hozzám a tavasz azurkék ege. Az udvar platánjain vidáman trillároztak a madarak. Jól kivettem annak a madárnak három ütemű szavát, aki majd ott csicsereg húsvéthétfőjén is az avarborította irtásban, hol még csak ő maga, meg a langyos enyhe szellő és a ragyogóbb nap-sugár lesznek a nagy megújulás első hirnökei. Ezekben a még tiszta éveimben már bomlásnak indult érzéseim egysége és a nagyhét ébresztett ennek tudatára. A világ minden varázsa összefogott akkor a gyermek ellen, aki Krisztussal akarta volna végigélni a kínszenvedést. Az imént még mély-séges felháborodással gondolt arra, hogy a tanítványok egy órát sem tudtak együtt virrasztani az Úrral és most Ő maga is boldog elragadtatással követi egy pillangó vaksi és tétova röptét, amint a lágy szellő besodorta a kápolna ablakán.

Valami boldog bágyadtság, fáradtság, andalító levertség nehezedett rám az ünnepnapokon; andalogva vonszoltam lépteimet a porban. A tereken mind egyszerre fakadtak virágba a gesztenyefák. A tolltartóm tele volt cserebogarakkal. Minden templom kapujában fiatal lányok gyűjtöttek a plébánia szegényei számára. Azt játszottuk, hogy csak a legszebbnek, vagy a legcsúnyábbnak adunk. Lefojtott jókedvünket kuncogva arcukba neveltük; anyám azt mondta: „rosszul viselkedünk.“ Azt is mondta mindig: „gombold be a kabátodat, ha templomba mész, mert megfázol.“

És bizony emlékszem a csontig ható jeges hidegségre Szent András templomának boltívei alatt. A napsütésben úszó utcára érve úgy éreztem, mintha vaksötétségben terpeszkednének mögöttem a boltozatok!

A tömeg lassú egymásutánban haladt el a szent sír előtt; vártam, hogy sor kerüljön reám; nagy örömömből szinte semmi sem maradt a lelkemben: amint a fényárban úszó sírhoz közeledtem, úgy szakadt ki belőlem szinte lépésről-lépésre. Mielőtt a szent sír elé értünk volna, egy feszületet kellett ajkunkkal megérinteni. Bíborszínű párnán

pihent a Megváltó képe, melyet a ministráns
gyerek egy tiszta fehér ruhával törölt meg
minden csók után. Voltak hívek, akik hosz-
szasan csókolták meg mind az öt sebet.
„Nagy szeretettel és nagy fájdalommal.“ Itt
láttam meg talán legvilágosabban, hogy mi-
lyen nagyot tévedett a protestantizmus, ami-
kor elvetette a képek tiszteletét. A legta-
nulatlanabb hívő is tudja, hogy az, ami előtte
van, kép csupán; de szeretetének lendülete
áthatol a fán és úgy öleli át az idők vé-
géig szüntelenül vérző, mindig nyitott, va-
lóságos sebeket.

Az igaz Egyház nem osztja meg az em-
bert, de nem állítja úgy be, mintha csak
lélek lenne. Megragad benne mindent, ami
érezni tud, a legnagyobb bűnök és a legfor-
róbb odaadás forrását: új medret ás benne és
ennek a tisztátalan folyamnak, eltéríti sodrát
a teremtménytől; és könnyeink, csókjaink
ragyogó tisztaságban találunk el Őhozzá,
aki azt ígérte: „Omnia ad Me traham. —
Mindeneket Magamhoz vonzok.“ Mintha Nagy-
csütörtökön Szent Magdolna szeretetében ol-
vadozna fagyos szívünk. „Nagyobb szeretete
senkinek sincs, mint aki életét adja bará-
taiért.“ A csendes megilletődött tömeg ho-

mályosan érzi, hogy most ott lebegnek körülötte ezek a szavak: ott fekszik előtte a keresztfán az Úr, akiben nem talált bűnt a világ és Ő mégis magára vette a világ bűneit. A zsidók Nagy Sándort vártak, Cézárt vártak és ime Isten Báránya jött el hozzájuk, aki még szörnyű megalázottságában, még a hitetlenek szemében is túlnő minden testi, vagy lelki értelemben vett nagyságon. Végtelenül nagyobb mindeneknél, szegényebb a legszegényebbeknél. „A rókának barlangjuk van, az égi madaraknak fészük, de az Ember Fiának nincsen hová fejét lehajtsa . . .“ Ővéi közül elárulta az egyik, a többi elhagyta és megtagadta, még Isten is magára hagyta a csütörtök szörnyű sötétségében, a gonosztevők közé soroztatott, epével és ecettel itatták. De talán, mindezeknél jobban megdöbbeneti gőgünket amikor a zsidók azt kiáltják neki, hogy szálljon le a keresztről és majd hisznek benne. Ő pedig csendben marad. Ettől a hallgatástól, amint így bevallja a vereségét és beleegyeznek, megzavarodik a lelkünk. Pedig szükséges volt, hogy egészen eddig a végső pontig szenvedjen, egészen el kellett merülnie ebbe a végső elhagyatottságba.

A hullámzó tömeg, mely a szent sírig sodort, most vitt tovább a bejáratig, hol két sorban álltak a gyűjtögető leánykák. Orromat megcsapta a meleg aszfalt és az áprilisi por illata. Mikor a húsvét későre esett, már fecskék csicseregtek a korai alkonyatban a háztetőkön. Boldogok a keresztények, akik már ideleln, mindenben fellelik Isten keznyomát! Közel volt az este, de nem támadt sötétség, nem rengett a föld. A sírok nem nyíltak meg. Meredt mozdulatlanságban borultak az ember porhüvelye fölé. A halottak sem támadtak föl, hogy bűnbánatot hirdessenek a világnak és tanuságot tegyenek az Atya hatalmáról. Leszek-e én is egy kristálya annak a maroknyi sónak, melyet az ember fia szór szét a világon? Akarom-e igazán, hogy én, kopár kis ág, azzal a tűzzel égjek, amelyet ő lobbantott lánggra? A szalmakalapok alól kissé sápadtan fehérlett a kislányok arca: elnéztem lesütött szemüket, ajkuk titokzatos vonalát. Vajjon azok közé tartozom-e én is, akik már nem látják a testi szépséget, mert a lelket keresik, hogy magukkal ragadják egészen a kereszt lábáig és Krisztusnak adják? Vagy talán csak a magam kényének élek? Saját szenvedélyei-

met imádom, mint valami mohó, telhetetlen istenséget, amely mindent magának követel, és emberáldozatokból táplálkozik ?

Volt, hogy már virágvasárnapján elhagytam a kollégiumot és megkezddhettem a vakációt. Az otthoni berkekben még gyötrőbbé vált ez a tusakodásom. Saint Symphorienben mindenki, még a legszegényebb zsellérnép is hozzájárult a szent sír feldíszítéséhez, melyen egyszerű paraszti lámpások, rézgyertyatartók szerénykedtek . . . Itt, a falun még sokkal jobban hatott rám a harangok némasága. Ilyenkor egy kalapácsütés, a kakaskukorékolás, vagy a kutyák ugatása is különös zengéssel ütötte meg fülemet. Szinte úgy éreztem ilyenkor, hogy nem is madárdal a madárdal, hogy a kis szárnyasok a másnapi feltámadás himnuszát gyakorlják csupán.

De a száraz levelek alatt, a homok alatt a szikes mezők szürkés hamuja alatt mégis csak Cybele keble pihegett, mégis csak ő nyújtogatta zsibbadt karjait, Cybele, akinek félelmetesebb az arca minden titokzatos arcnál, melyet a városban lát az ember. Krisztus lelkünket tanítja arra, hogy Ő a szőlőtő és mi a szőlővessző vagyunk ; de Cybele a

testünket tanítja ugyanerre. Így bontakozott ki a kegyelem és a természet megújodása egy fiatal keresztény lélekben és így kezdődött el a két tavasz különös háborúja, mely bizony évekig tombolt bennem. Vajjon megszűnik-e egészen valaha is? Hiába tudjuk, hol vár ránk a béke; nyomorúságos ember-szívünk csak akkor szereti a békét, mikor már a szenvedés fáradtá gyötörte. Alig, hogy meggyógyította lelkünket az Úr, szívünk nyugtalansága mindjárt arra késztet, hogy ismét tengerre szálljunk. „Pax Dei, quae exuperat omnem sensum. — Istennek az a békéje, amely meghalad minden értelmet.“ A fiatal, viharokra vágyó lélek nem érti ezt a gondolatot, de ha érett korában elmélkedik rajta az ember, sohasem merítheti ki az értelmét. Látom magamat serdülő koromban. Az ébredező lelkű ifjú elnézi, amint a nagycsütörtöki napsugár életre csókolja a függöny rózsáit. Lehet, hogy szívében tiltakozik a nagycsütörtöki magábaszállás és hallgatás nagy tanítása ellen. Ugyan! — ki akarná végigélni Krisztussal a kínszenvedést! Lehetetlen, hogy az igazság ne ott legyen, ahol a szabad és ösztönös élet ragyog; mindennek ki kell bontakoznia, minden csirának,

melyet ifjú vérünk árja sodor . . . Igen, de a fiatalság tapasztalatlanságában nem tudja még mi az, amit magában hordoz. A spártai fiú nevetett és úgy szorította magához a kis rókát, amely halálra marta. Fiatalság — gyümölcs, mely épnek hiszi magát; rejtett rothadás. Az ember jóval később, amikor el-esettségében már nem meri égre emelni szemét, visszagondol mindarra, ami tiszta éveiben nem tudta visszatartani őt . . . Akkor hiába figyelmeztették, bízva-bízott, mert hiszen érintetlen tisztaságban ébred minden reggel; mezitláb futott ki az erkélyre és kacagó szívvel köszöntötte a nagycsütörtöki sugárzásban úszó hegycsúcsokat.

Régi Nagycsütörtökök rejtett, megbúvó kis falu mélyén, hol a plébános és egy-két szegény asszony díszítette fel az egyszerű szent sírt. Guérin Eugénia naplója kedvesen őrzi meg egy ilyen Nagycsütörtök emlékét: „most jövök meg egészen beillatosítva a kis kápolnából, ahol az Oltáriszentség pihen. Szép ez a nap, mikor az Úr virágok közt, tavaszi illatárban akar nyugodni. Mindent elkövetünk Mimi, én és Róza, a templománya, hogy szép legyen az oltárunk. Munkaközben az utolsó vacsora szépen díszített termére gon-

doltam, ahol Jézus kívánta megülni tanítványaival a húsvétot, akkor, amikor önmagát adta áldozatul.“ Eugénia gondolatai bátyját keresik. Nagyon szereti őt, aki 1835 tavaszán Párisban bolyong, félti, mert leveleiben sohasem beszél már Istenről, és ki tudhatja, nem éppen most jutott-e el odáig, hogy lelkét elveszítse? „Rád gondoltam elragadtatásaim között és annyira szerettem volna, hogy ott légy mellettem az Úr asztalánál, úgy, mint három esztendővel azelőtt...”

Ezen a napon többször megtörtént, hogy a szentek meglátták rendeltetésük formáját: lelkük előtt megjelent a kereszt, mint ahogyan a Mesternek is megjelent: eljük állt a kinszenvedés egész véres lefolyása. Hallgassuk meg a gyermek Jézusról nevezett kis Teréz nővért: „Csütörtökön este, miután engedélyt kaptam arra, hogy az egész éjszakát a szent sír mellett töltssem, éjjélkor visszatértem cellámba. Alig hogy lefeküdtem, éreztem, hogy valami buzogva tör fel belőlem és előnti ajkamat. Azt hittem, meghalok és szívem majd meghasadt az örömtől. De mert már eloltottam volt kis lámpánkat, leküzdöttem kíváncsiságomat és nyugodtan elaludtam.“

Melyik stoikus lett volna valaha is ilyen önmegtagadásra képes. Vérömlés? Élet vagy halál? — az okos szűz nem gyújtja meg lámpáját és békésen pihen Nagycsütörtök sötét éjszakáján. És mikor hajnalban felébred a kisleány, fél talán attól, amit most meg kell tudnia? „Öt órakor, amikor megszólalt az ébresztő harang, azonnal eszembe jutott, hogy nagy öröm vár reám, és az ablaknál azután tényleg meg is győződhettem róla, hogy úgy van, ahogy reméltem, mert a zsebkendőm tele volt vérrel. Ó anyám, micsoda reménység! — lelkemben biztosan tudom, hogy szerelmesem halála évfordulóján intézte hozzám első hívó szavát. Olyan volt ez, mint távoli édes sutogás, mely az Ő boldog érkezését hirdette nekem.“

Igy tanítja meg a Nagycsütörtök a lelkeket arra, hogy ne féljenek, hanem várják és kívánják a halálküzdelmet és a halált. Krisztus haláltusája ígéret arra, hogy az ember haláltusájában nem lesz egyedül.

AZ EGYHÁZIREND SZENTSÉGE.

A pap, akiben a felkentség jellege ellepi azt, ami emberi. Azal, hogy megjelent, felkavarja, ami lelkünkben alantas és bujkáló. A föld reng Jézus Krisztus lépése alatt. A nyulak ketrecében benn már a menyét...

Paul Claudel.

Mikor az Eucharisztia leköti figyelmünket, ne feledkezzünk meg egy másik szentségről, melyet ugyancsak Nagycsütörtökön szerzett az Úr: gondoljunk az egyházirend szentségére is: „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre. Valahányszor ezt a kelyhet isszátok, az én emlékezetemre tegyétek...“

Ők tizenketten, az apostolok voltak az első papok. Az első rossz pap Júdás volt. Anynyira tudták, hogy ők most már nem olyanok, mint a többi emberek, hogy miután

Jézus eltűnt szemük elől, első dolguk volt, hogy az áruló Júdás helyébe valaki mást válasszanak maguk közül: „Szükséges, hogy ama férfiak közül, kik együtt voltak velünk, mikor az Úr Jézus közöttünk járt-kelt kezdve János keresztségétől addig a napig, melyen felvétetett tőlünk, azok közül valaki az Ő feltámadásának tanuságtevője legyen velünk együtt.“ Mátyásra esett a választás, aki azután a tizenegy apostolhoz csatlakozott. Így szenteltettek pappá, így lettek ősei egy megszámlálhatatlan tagú óriási családnak. A szentség Krisztussal megjelent a világban. Az Egyház szent: függetlenül attól, hogy az egyén nyomorult, esendő és árulásra kész. „Az Egyház dicsősége az, — írja Jacques Maritain, — hogy tagjai bűnös emberek és mégis szent marad.“ A választottak a világ végétéig szüntelenül magasra emelik kezükben Isten Bárányát, aki elveszi a világ bűneit. István már a kézfeltevés erejében lett diakonussá — ugyanaz az István, akiről az Apostolok Cselekedeteiben azt olvassuk, hogy mikor a főtanács előtt megjelent, úgy ragyogott az arca, „mint egy angyalé“. Az István arcát beragyogó fénysugár nem homályosodott el azóta sem; dacolt az idővel,

dacolt sok lélek árulásával, hittagadásával és mindig ott tündökölt sok, ismeretlenségben élő pap homlokán; az arsi plébános szegény, csúnya arcán is ott sugárzott.

Ez a nagycsütörtöki kegyelem fenn fog maradni az idők legvégéig, az utolsó papig, aki egy félig rombadólt mindenség oltárán mondja majd el az utolsó szentmisét. Ezeket az embereket a Nagycsütörtök adta az örökkévalóság számára, jel ragyog a homlokukon; jel adatott nekik. Hozzánk hasonlók és mégis annyira mások — és talán sohasem voltak olyan megdöbbenőek, mint ebben a mi pogány századunkban. Azt mondják, hogy kevés a pap? Csodálatos titok, hogy ennyien vannak! A földi javakból nem igen jut nekik: szűzi tisztaság, magány, gyűlölet, gyakran kigúnyolás, főként pedig a környező világ közönye az osztályrészük, amelyben úgylátszik nincs számukra hely. Ezt a részt választották maguknak. Sehol semmi szemmel látható egyszerűség; munkájuk nem egyszer egészen materialisnak látszik, és az emberek nagy része azért olybá veszi őket, mintha a falu bírójához, vagy a temetkezési vállalatok tisztviselőihez hasonló tisztet töltenének be. Pogány atmoszféra veszi kö-

rül őket. A világ kinevetné erényeiket, ha hinne bennük, de nem hiszi el, hogy erényesek. Kémkednek utánuk, ezer hang hirdeti, ha egyikük elbukik. Azon pedig, hogy a többiek, a sokak, ismeretlenségben munkálkodnak, ott ülnek a haldokló beteg ágya mellett, gyermekpatronázsok udvarán futkosnak ide-oda, nem csodálkozik senkisémm. Ki tudná felmérni a falusi pap magányosságát a zárkózott, néha Krisztus szellemeivel szemben ellenségesen érző nép között. Belépünk valamely falusi templomba; üres, nincs benne senki, csak egy öreg plébános térdel a szentélyben, egyedül ő virraszt Mesterével. Krisztusnak róluk mondott szavai mindennap újra valóságot öltenek; „Úgy küldelek benneteket, mint bárányokat a farkasok közé, gyűlöletesek lesztek mindenhol az én nevemért . . .“ Évszázadok óta, ama Nagycsütörtök óta, mindig akadtak emberek, akik vállalják ezt a gyűlöletet és lemondanak minden emberi vigasztalásról. Elvesztik életüket, mert egyszer valaki ezt a szinte esztelennek látszó ígéretet tette nekik: „Aki megtartja életét, elveszti azt, aki elveszti életét énérétem, megtalálja azt . . .“ És: „Aki megvall engem az emberek előtt,

azt én is megvallom Atyám előtt, aki a mennyekben van“.

De kitartanak-e majd, ha semmi örömben sem részesülnek idelent? „Hogy mit teszel Uram? — mondta Krisztusának Perreyve abbé, a felszentelés előtti estén — kiszolgáltad magad nekem, rám hagyatkozol. Kezembe adod Testedet, élhetek vele és más lelkeknek is kiszolgáltathatom . . . Megérinthelek, magammal vihetlek, tehetek bármit veled és Te hagyod. Annak ajkára tehetlek, akinek akarom és soha nem ellenkezel . . .“ Igen, a papok, a szent papok jutalmukat ebben a mérhetetlen szeretetben kapják meg.

Azokat a keresztényeket, akik a hitük szerinti életre törekszenek, nem nyugtalaníthatják az elkerülhetetlen botrányok, ha szem előtt tartják a katolikus papság szentségét. Csak dicsekedjenek az eretnekek azzal, hogy ők idegen segítség nélkül is Istenhez találhatnak! Azt hiszik talán, hogy a katolikus lélek soha sincs egyedül az Atyával, hogy nem élvezi, ha méltónak bizonyult a kontempláció és egyesülés gyönyörűségeit? De a katolicizmus éppen azzal mutatja meg, hogy ő a valóságos és igazi Egy-

ház, hogy bukott és megsebzett természetünkhöz alkalmazkodik. Csak benne válik valósággá az, amit Krisztus Nagycsütörtökön ígért tanítványainak, mondván: „Nem hagylak árván titeket.“ Már nyilvános életének legkezdetén bebizonyította Jézus, hogy az Ember Fiának hatalom adatott a bűnök megbocsátására. És ezt a hatalmat átruházta papjaira, amikor azt mondotta nekik: „Megbocsáttatnak bűnei, akiknek megbocsátjátok. A protestánsok a bűnbánat szentségében csak a könnyen és olcsón elérhető feloldozást látják, mely után bátran kezdheti előlről bűnös életét az ember. Ezzel a torzítással szemben tehetetlenek vagyunk. Hangoztassuk mindig újra meg újra, hogy a feloldozás csak akkor érvényes, ha a lélek gyűlöli bűnét, ami már bizonyos esetekben önmagában is nagyon nehéz; majd el kell határoznia és meg kell fogadnia, hogy bűnébe többé vissza nem esik és pedig nemcsak szóval, hanem mélységes, benső, Istenbe kapcsolódással, melynek egyedül Isten a bírója és tanuja. A büntetéstől való félelem korántsem elég Isten szeretete nélkül. Senkinek sem lehet bocsánatban része, ha nem mozdul meg benne a szeretet. A látható pap személyében a látha-

tatlan Krisztus bocsátja meg bűneinket. Ő nyitja meg szent Szívét előttünk ; ezért a törekvő hívő, ha haladni akar Isten felé, nemcsak hogy meggyónja bűneit, hanem elfogadja egy pap vezetését ezen a nehéz úton. „Nem hagy-lak árván titeket . . .“ A lelkiatyaságtól irtó-zik a világ és mégis ebben van az üdvös-ség záloga. Igaz, hogy az emberi gőg csak nehezen adja meg magát, de annál cso-dálatosabbak megalázkodásának gyümölcsei! Különbem sem tehetnénk semmit, ami any-yira biztosítaná belső szabadságunkat, mint ez az önkéntes behódolás. Mert ezt a könnyű igát, melyet senki sem kényszerít ránk, akar-nunk kell, viselésében minden nap megújuló, szabad elhatározással kell beleegyeznünk. A hívő meghódol, hogy meneküljön a rab-szolgaságtól, aláveti magát, hogy szabadsá-gát megőrizhesse. Lehetséges, hogy szenvedünk alatta, lehetséges, hogy maguk a szen-tek is szenvedtek. Meglehet, hogy a lélek vezetése sokaknak megpróbáltatást és inkább akadályt, mint hathatós segítséget jelent; az is lehet, hogy ezzel szemben voltak a kato-licizmuson kívülálló lelkek, akik minden eh-hez hasonló segítség nélkül igen magasra emelkedtek.

De talán éppen ez hiányzott belőlük: a mindhalálilig engedelmes nagycsüörtöki Krisztushoz való hasonlatosság. Talán éppen ez az utolsó nagy vereség és megalázkodás teszi teljessé a keresztény lélek diadalát. A gyónatóval szemben való megalázkodás minden hívőnek módot ad arra, hogy saját énjét megtagadja, ami nélkül senki sem járhat Krisztus nyomdokában. Azután meg, csak így tudunk szembenézni önmagunkkal. Mert a magunk szemével soha sem láthatjuk meg magunkat igazán. „Ha ismernéd bűneidet, megijednél“. Pascal ezt vélte hallani Jézustól. Senki sem lehet bírója önmagának; ismernünk kell magunkat és még sem szabad megijednünk; ebben az egyensúlyhelyzetben tartja meg a katolikus hívőt a lelkivezető: a vakmerő bizalmatlan lesz önmagával szemben, a félénk lélek pedig bátorságot merít, és megtanulja, mit akart Szent János, mikor azt mondotta: „És ha a mi szívünk elítél is bennünket, Isten nagyobb, mint a mi szívünk“.

Nem embernek vetjük magunkat alá, hanem Jézus Krisztusnak, akit a lelkivezető helyettesít. Csodálatos valóság az, hogy a legegyszerűbb pap is mennyire személytelenné válik, mennyire mássá alakul át ott

a szemünk előtt, mikor magára teszi a stó-
lát és kezét lehajtott fejünk fölé emeli. Ez
az ember, ez a pap maga is egy másik pap-
nak veti alá magát. A pápa is a gyóntató
elé járul, ő is vezetés alatt áll. Ha térdre
borulunk valaki előtt, az is elmegy valaki-
hez és térdre borul. Aki ítél, szintén meg-
ítéltetik. Meghallgatja bűneinket, de az ő
bűneit meggyóna ő is. A bűnök megvallása,
a vezeklés, a bűnbánat közös, szent, atyai
öröksége minden papnak és minden hívőnek.

Bizonyos, hogy megbocsáttatnak bűneink.
Amit Jézus az inaszakadtnak mondott, azt
külön megismétli folytonosan nekünk: „Menj,
a te bűneid meg vannak bocsátva“. A béke-
csókot nyomorult szívünk legmélyebb mé-
lyén fogadjuk, a legaljasabb ember lelke is
fehér lappá válik tőle, kis gyermek lesz be-
lőle, újra kezdheti, újra írhatja életét —
mert soha sincs későn ahhoz, hogy szentté
legyen az ember — és a kegyelemnek ez
a mérhetetlen áradata, azon az első Nagy-
csütörtökön indult el útjára, amikor az első
tanítványok szenteltettek pappá.

OLTÁRFOSZTÁS.

„A vér befedte mezítelenségünket . . .“

Sienai Szent Katalin.

A Nagycsütörtök rövid vecsernyéje után a szertartást végző papok megfosztják az oltárt minden ékességétől, miközben a karral együtt a 21. zsoltárt recitálják. Ennek a zsoltárnak első sorát kiáltotta a haldokló Krisztus a keresztfán: „Deus, Deus, meus, quare me dereliquisti? — Uram, Uram, miért hagytál el engem?“

Az evangélisták nem hátrálnak meg a látzólagos vereség beismerése előtt. A kelyhet fenékig kellett üríteni, egészen a tökéletes elhagyatottságig. Abban a pillanatban csak Krisztus legyőzött embersége volt nyilvánvaló. Hogyan hihette Isten Fia magáról, hogy elhagyatott? És vajjon nem ismerte-e, nem

fogadta-e el mártiriumát jóelőre? Biztos, hogy tudta ezt és tudta azt is, hogy mindaz, ami akkor érte, megjövendőltetett ugyanabban a 21. zsoltárban, melynek első sorában kiáltott fel mennyei Atyjához. Ott álltak az írástudók a kereszt lábánál, ingatták fejüket és gúnyjal illették a haldoklót a kereszten, de egyiknek sem jutott eszébe, hogy összefüggésbe hozza Jézus kétségbeesett kiáltását a zsoltár azután következő soraival: „Az emberek gyaláznak és nevetnek, a nép közül kivetnek. Gúnyoló szóval illet, aki lát, fejet csóvál, elvonja ajakát. Az Úrban bízott, hát segítse meg! Szerette, hát most szabadítsa meg!”

Pedig bizony ugyanígy gúnyolták a papi fejedelmek a megfeszített Krisztust. Bizony azt kiáltották gúnyosan feléje, hogy ő, aki megmentett másokat, mutassa meg, mit tud és mentse meg önmagát. És nem követelték-e tőle, hogy mivel Isten Fiának mondotta magát, most szálljon le a keresztről?

Azoknak pedig, akik ismerték az írásokat, emlékezniök kellett volna a 18. és 19. szakaszokra, amelyek döbbenetesen tanúskodnak a szörnyű pillanat mellett: „Foderunt manus meas et pedes meos. Dinumera-

verunt omnia ossa mea. — Átalverték keze-
met, lábamat, s megszámlálták minden cson-
tomat“.

„Diviserunt sibi vestimenta mea et super
vestem meam miserunt sortem. — Elosztották
ruhám maguk között, sorsot vetettek köntö-
söm felett“.

És ez a 21. zsoltár, mely a kétségbe-
esett ember sikolyával kezdődik, olyan győ-
zelem ígéretével végződik, melyet csak a
Keresztrefeszített válthatott valóra : „Magukba
térnek és hozzáédesednek a föld legszélső
végei, leborulnak előtte a népek minden
nemzetségei. Mert Istené az uralom és ő or-
szágol a pogányokon“.

A MANDÁTUM, VAGYIS A LÁBMOSÁS.

„Mert mi tudjuk, hogy a halálból az életbe jöttünk, mert szertettük testvéreinket . . .“

Szent János I. lev.

Oltárfosztás után következik a mandátumnak nevezett szertartás, (nevét az antifóna kezdő szavai után nyerte) „Mandatum novum do vobis. — Új parancsolatot adok nektek.“ Először eléneklik az evangéliumot: „Ante diem festum Paschae.“ A szertartást végző pap azután leteszi a palástot, vászonkendőt köt maga elé és megmossa a tizenkét kispap, vagy a tizenkét szegény lábát. Mindegyik elé letérdel, majd megmossa, megtörli és megcsókolja sorra a feléje nyújtott lábakat. Közben azt a vászonkendőt használja, melyet a diakonus nyújt neki. A lábmossást

kísérő zsoltárok mind a világot átalakító új törvényt zengik, a szeretet törvényét, melyet nem ismert az ó-világ: „úgy ismerik meg az emberek, hogy az Én tanítványaim vagytok, ha szeretettel lesztok egymáshoz.“ És: „Maradjon bennetek a hit, remény és szeretet, de a három közül legnagyobb a szeretet.“ Végül pedig: „Ahol szeretet van, ott van az Isten.“

Ezzel a minden Nagycsütörtökön megújuló lábmosással és ezekkel a lábmosás értelmét világosan meghatározó szavakkal azt bizonyítja az Egyház, hogy tudatában van annak a szeretetnek, mely Nagycsütörtökön ömlik ki a világra, tudatában van annak, hogy küldetést nyert arra, hogy ápolja és terjessze ezt a szeretetet. Ez a tudat mindenestől ellenkezik az emberi természettel. Krisztus szeretete Nagycsütörtök óta küzködve tör utat magának, az emberi gyűlölködések között. Még akkor is önző céljaikra használták fel az emberek ezt a szeretetet, amikor színel fogadták. Nem egyszer irgalmatlan vérontásra, hajthatatlan zsarnokságra szolgált ürügyül. A szeretet csak Krisztusban virágzik. A világ azzal vádolja meg a hívőket, hogy csak érdekből, csak a túlvilági jutal-

mak reményében cselekszenek hitük szerint; nem ismerik azt a szeretetet, mely minden emberfeletti önfeláldozás forrása s melynek az Egyház megszámlálhatatlan példáját őrzi. Krisztust szeretni különösképpen az Eucharishtiában és embertársunkat szeretni egy és ugyanaz; ez a két parancs tulajdonképpen egy parancs: „Amit egynek tesztek a legkisebbek közül, azt nekem teszitek.“ Ebben nincs számítás, a jutalmak előzetes latolgatása; itt csak arról van szó, hogy szeretni kell. Krisztusnak úgy a tanítványokhoz, mint utóbb mennyei Atyjához intézett szavaiban már mindaz benne van, amit azóta a boldog szentek seregének szeretete kiáltott feléje; a lábmosás is előkép csupán és a világot megújító irgalmas cselekedeteket példázza. Ezen a szent éjszakán örök hasonlatosság születik a mindenkor szenvedők teste és Isten fiának szenvedő teste között. Krisztus barátainak két nagy családja támadt: azok, akik közvetlenül Krisztus fájdalmas emberiségének vigasztalására adják életüket, vagyis részt kérnek kínszenvedéséből; és azok, akik a szegények, betegek, rabok, bélpoklosok és az emberiség számkivetettjeinek szenvedő testében akarják szolgálni Őt.

Az első család, a szemlélődők családja, megbotránkoztatja a világot, mely még csak nem is sejti kimerítő munkásságukat. A világ nem értheti meg, mit jelent egy a szenvedő Krisztus elmélkedésében elhamvadt élet. Madame Jeanne Ancelet—Hustache, „Egy középkori domonkos kolostor misztikus élete“ című könyvének néhány sora talán kissé jobb belátásra bírja őket. Azt olvassuk benne, hogy e szerzetesnők egyike látni vélte az Úr Jézust, amint a zsidók gyötörték. Ez a látomás olyan fájdalommal töltötte el szívét, hogy attól kezdve soha többé nem tudott aludni. Este Kompletorium után lepihent, de mielőtt még minden nővér lefeküdt volna, ő már újból ismét fenn volt és addig imádkozott a dormitoriumban, amíg a kórust ki nem nyitották. Matutinum után a kórusban maradt. Télen, ha nagyon hideg volt, egy takarót dobott a vállára, de a kórust akkor sem hagyta el. Egyetlen egyszer feküdt vissza csupán, de akkor a prima órájában látni vélte az Urat, aki azt mondta neki: „Ebben az órában álltam a törvényszék előtt, te pedig fekszel és alszol.“

Órültség talán; Szent Pál maga is így nevezi; és valóban a szeretet balgasága az,

amit a Nagycsütörtök áraszt szét a világban, ahol azonban olyan ellenállásra talál, mely nem szűnik meg a világ végezetéig. A pogányság, mely látszólag le volna győzve, de nincs legyőzve mindenütt, legalantasabb formájában él tovább az emberek szívében. Az emberi értelem lázong a tűz ellen, melyet Krisztus a csütörtöktől péntekre virradó éjjel gyújtott lánggra; minden hatalmával küzd ellene. Még a világtörténelemnek ezen a keresztény korszakán is átvonul a nagy szellemek egész láncolata, Rabelaiától Montaigneig, Moliértől Voltaireig, Spinozától Göthéig és Nietzscheig, akik tagadják az eredendő bűnt, elfogadják a természetet, csak a természetre támaszkodnak, bíznak a magában álló emberben, mindenben egyensúlyt és mértéket keresnek, semmit sem akarnak fölláldozni önmagukból és akiknek eszményképük az, hogy önmagukat „minden lehetőségükkel együtt beteljesítsék.“

Ezek a bölcsek dühös kirohanásokat intéznek a misztikus lelkek ellen és nagy veszedelmet hirdetnek: „Testvéreim, könyörög Nietzsche, maradjatok hívek a földhöz, szeretetetek minden erejével. Szeretetetek és megismerésetek földi értelem szerint iga-

zodjék. Kérlek benneteket ; kérve-kérlek. Ne hagyjátok, hogy erényeitek elforduljanak a földi dolgoktól és szárnyaikkal örökkévaló falakat verdessenek. Mennyi erény veszett már kárba a tévelygés útján! Mint én, irányítsátok ti is a tévelygő erényt a föld felé, igen a test és az élet felé . . .“

Ebben az indulatos kifakadásban van erő. Ez tagadhatatlan. De tehetetlen és gyenge az a kifakadás azokkal szemben, akik hitükben tudják, hogy a test megromlott és az élet nem az Élet. Ha tovább is verdesik szárnyukkal azt az örökkévaló falat, melyről Nietzsche beszél, nyilván tudják, hogy annak a falnak kapuja van ; szűk kapu, melynek résein keresztül fény szűrődik felénk és amelyen át besurranhatnak. Zarathustra pogány harci dalát túlharsogja az a himnusz, mely szüntelenül zeng a világ felett azóta, hogy Krisztus elmondta főpapi imáját csütörtökről péntekre virradó éjjel. „Én bennük, — mondta Atyjának és tanítványaira gondolt, — és Te Én bennem, hogy a világ megismerje, hogy Te küldöttél engem és hogy szeretted őket, mint engem szeretted.“

A kereszt boldogságának ez a kovásza mintegy felemelte az egész emberiséget. A

„legészszerűbb“ századokban is akadt mindig valaki, aki amellettt tanuskodott, hogy ez a balgaság van és folyik tovább. Még ebben a mi rideg, pozitivistá századunkban is elég volt egy 1897-ben elhalt egyszerű kisleány tanúbizonyossága ahhoz, hogy a világ ennek a balgaságnak életerejéről meggyőződjék. Lissieuxben egy polgári család gyermeke olyan magasságokig emelkedik, mint Sienai Szent Katalin, vagy keresztes Szent János: „Te vagy ó én Sasom, Aki magadhoz vonasz engem — mondja a gyermek Jézusról nevezett kis Teréz Krisztusnak. — Te vagy az, Aki a száműzetés földjére repültél, szenvedni és meghalni akartál azért, hogy minden lelket a Szentháromság, a szeretet örökös tűzhelyének legmélyére meríts! . . . Engedd, hogy megmondjam Neked: A Te szerelmed a balgasággal határos . . . Hogy kívánhatod, hogy ennek a balgaságnak láttára szívem feléd ne szálljon? Ó tudom, hogy Érted a szentek is sok balgaságot követtek el: én, balgaságomban azt remélem, hogy szerelmed elfogad engem áldozatul. Ó én imádozt Sasom! Rádnézek és így akarok maradni; ameddig csak akarod; azt akarom, hogy megigézz . . .“

Így állnak egymással szemben bölcsek és balgák és vitatkozván egyik sem győzi meg a másikat. Érveik lepattognak egymásról. A Szent Szív tisztelői, a szív szempontjait sorakoztatják fel, ezeket pedig nem fogadja el az értelem. A szívnek is meg vannak a maga törvényei, az észnek is. Pilátusnak, mikor azt kérdezi, „mi az igazság“, Krisztus egy szóval sem felel. Ez a tisztviselő, ez a józan, „beérkezett“ ember, Krisztust úgy sem értette volna meg.

De a kétféle szellemiség képviselői között mindig ott állt a habozók csoportja; ezek ide is, de oda is kacsintanak. Krisztus földi életében is találkozott velük: ők voltak azok, akik először követték, majd mikor az élő kenyérről szólt hozzájuk, mondván, hogy az az Ő teste, megbotránkoztak és eltávolodtak tőle; ez már mégis meghalad mindent, ami elfogadható, ezt nem lehet józan ésszel elhinni. Nem akarták, hogy bolondoknak tartásák őket. Azután a politikusok, mint az a Nikodémus is, aki éjszaka kereste fel Jézust, hogy meg ne lássák; mint az arimatiai József, aki „a zsidóktól való félelmében titokban“ volt tanítványa a Megváltónak. Szívüket megérintette a hit, de óvatos lelkű, józan

polgárok voltak, akik irtóztak minden balgaságtól.

És azóta is azok között is, akik nyíltan Krisztus mellé álltak, mindig akadtak olyanok, — és kétségtelenül ezek voltak nagyobb számban — akik szívesen és sóvár cinkosok módjára sandítottak a tagadók felé; akik követik ugyan Krisztust, de csak messziről, anélkül, hogy keresztjét magukra vennék; akik imádják ugyan, de csak titokban, — és akik annyira képtelenek minden balgaságra, hogy még a keresztből is anyagi hasznot húznak; ezek azután végeredményben éppen olyan ügyesen játszák szerepüket, mint azok, akik a túloldalon állnak . . .

Gyengeség, gyávaság, csúnyaság; meg van bennük mindaz, amivel Nietzsche a szolgálkeket vádolja. Valljuk be, hogy az efajta törtető, a keresztény törtető, néha ügyesebben szövik szálaikat, mint a világ fiai; kevésbé röstelik magukat és valami egészen sajtószerű módon „dicsekednek nyomorúságukkal“; semmiképpen sem úgy, ahogyan azt az apostol képzelte. Ez azután az ellenség malmára hajthatja a vizet; a túloldalról ujjal mutogatnak ránk és Krisztus szavát bitorolják velük szemben, amikor a keresz-

ténység fáját gyümölcseiről akarják megítélni. És ezekre, az ő romlott gyümölcsaiknél is romlottabb gyümölcsseinkre hivatkoznak. De nincs igazuk, mikor diadalmaskodni látszanak; a Fa gyümölcse az életszentség. A többi az, ami elveszett és mégis megmenekül, mert Isten a szeretet.

A szentek pedig vannak, megszámlálhatatlanok, és legtöbbször láthatatlanok — ha csak nem az a hivatásuk, hogy megvilágossítsák a világot. Miért éppen a kis tüdővész karmelitát választotta Isten ott abban a Liseux-i kolostorban? Miért fakadt cellájából, alig hogy meghalt, az a tengernyi kegyelem? Miért ömlött szét az egész világon? Miért kéri közvetítését az egész föld kerekiségén? Jól tudjuk, vannak élő szentjeink, ismeretlenségben rejtőző arsi plébánosaink, akikről talán sohasem derül ki, hogy szemtől-szembe látják azt a Krisztust, akit remegő kezükben tartanak. Az arsi plébános csak egy, Liseux-i Teréz is csak egy, az ő sírjuk körül hullámzik a nagy tömeg, de ezrek élnek, szenvednek és halnak meg az ismeretlenség homályában, akik ugyanolyan szentek az Úr Isten előtt.

A tagadók nem látják, vagy nem akarják

látni őket. Elbújnak az életszentség elől, fényszóróikat mindenáron az emelvényeken szónokló és előszobában ácsorgó keresztényekre akarják irányítani és nem számolnak azzal, hogy ezeknek is vannak érdemeik és erényeik. Nosza, rajta! Boldogan támadják hátba őket és örömmel élvezik a „mészárlást“. Pedig a középszerűséget, az alacsony-lelkűséget egyetlen párt sem sajátíthatja ki magának. A különbség csak az, hogy minden középszerű embert nyugodtan elviselünk a világban, de nyomban megbotránkozunk felette, ha ugyanó a kereszt követőjének vallja magát. Máshol észre sem vennék, de mindenkinek szemet szúr a Kálvárián. Az efajta törtető keresztények és a zászlójukra tűzött igazság közötti mérhetetlen aránytalanság ad azután fegyvert egy Nietzsche, vagy a „Helyes Gondolkodók Nagy Rettegése“ nagyszerű, de igazságtalan írójának kezébe.

A NAGYCSÜTÖRTÖK TITKA.

Istenem, tekintsd azt, hogy saját magunkat nem értjük, nem tudjuk, mit akarunk és kimondhatatlanul eltávolodunk attól, amire vágyakoztunk.

— — — — —
Ó milyen nehezen értetjük ezt meg azokkal, akik nem tudják tapasztalásból, hogy milyen édes az Úr!

Szent Terézia.

A minden magvak között legkisebb, de márdarfészket hordozó nagy fává serdülő mustármag példáját, a csütörtökről péntekre virradó éjszaka misztériumára is alkalmazhatjuk. Tizenkét megriadt és halálát érző ember szorong az Ember Fia körül, aki kezét egy darab kenyér és egy serleg fölé emeli. Mit

ér ez a mozdulat, mire jó? Milyen hiábavalónak látszik, hiszen már gyülekeznek az emberek, botokat ragadnak és Jézus néhány órán belül ott áll majd bírái előtt; gonosztevő módjára megkínózzák, megcsúfolják, odadobják ellenségei gúnyjára, hívei szánalmára és a tehetetlenség, a legyőzöttség bélyegét sütik rá mindenki előtt. És íme, a halálra ítélt egy mozdulattal sem védekezik. Nem tesz egyebet, mint hogy megáldja a kenyeret és a bort és szemét égre emelvén néhány szót mond a kenyér és a bor felett.

Úgy látszik, hogy kétezer éves és semmihez sem fogható dicsőítés után az a kis ostya, mely fölé annyi hatalmas katedrális emelkedett, amely milliók szívében talált azóta elpihenést és amely a legelhagyatottabb sivatagban is tabernákulumra és imádókra talált a Lourdesi, a Chikágói és Kartágói kongresszusok diadalmas ostyája, megmarad ugyanolyan ismeretlennek, ugyanolyan titokzatosnak, mint amilyen akkor volt, amikor Jeruzsálemben, egy teremben először megjelent. A világosság a világban van, csak úgy mint Keresztelő Szent János napjaiban és a világ nem ismeri. Bölcselők megállapításai, politikusok vitái legmélyebb értel-

mezésükben mindig hittel függnek össze. A harc mindig Isten körül folyik és azok körül, akik Őbenne hisznek. Krisztus neve az, amit soha ne ejtsen ki száján a törtető, ha nem akarja, hogy ezért a névért mindenki ellenségévé váljék. Oroszországban, ahol a világ fejedelme üli diadalát, az egyetlen és mindenáron elpusztítandó akadály Krisztus. Ő az utolsó Kő, amelybe a diadalittas ember, az anyag, a lelkek és az élet-erők megnyilvánulásának korlátlan ura, belebotlik; Ő megmarad a botránykőnek, mely ha fel is borított, mégis, mindvégig szegletkő marad.

De hogy miről van itt szó igazán, azt még azok sem tudják, akik legjobban gyűlölik és legjobban félnek tőle. Ennek a titoknak ma éppen olyan kevésé sejtik az értelmét, mint annak idején, amikor a papi fejedelmek az első kis galileai keresztény templomot leromboltatták. Ha el is terjedt az egész világon, a Nagycsütörtök titka mégis rejtve maradt a kívülállók előtt. Ahhoz, hogy értsük, benne kell élnünk, egygé kell válnunk vele. A szőlőtő venyigéivé kell lennünk. Miért szánják rá magukat fiatal leányok a Karmeliták, Clarisszák elképzel-

hetetlenül nehéz életére? Miért öltik magukra életerős ifjak a fekete papi ruhát, mely gyakran gúny tárgya, de mindig a tisztaság és a magányosság jele? Ki az, aki erre bírja őket? Miért torpannak meg, eszmélnek önmagukra férfiak, asszonyok, bűnös életük kellős közepén? Hogy van az, hogy ők, akik csak a pizsokban leltek örömet, most minden legkisebb gondolatukban is tiszták akarnak lenni? Még az arcuk is megváltozik; más a pillantásuk, más a mosolygásuk. De még ennél is csodálatosabb az, hogy ha fel is szakad lelkük régi sebe és a régóta halottnak vélt testi vágy torokon is ragadja őket; ellentállnak, felfogják az ütést: a bűn, melyről korunk egy bölcselője azt állítja, hogy az az, amit meg nem tennünk nem lehet, egyszzerűen és különös fordulattal azzá válik számukra, amit megtenniök a test és a vér minden lázongásával és ellenkezésével szemben is teljességgel lehetetlen. Mi él a lelkükben ezeknek, akik állva maradnak, vagy menten felkelnek újra, ha elbotlottak, akik a legkisebb foltot sem bírják elviselni lelkükön, anélkül, hogy minél előbb meg ne akarnának tisztulni; akik már nem bírják azt, hogy tiszták ne legyenek: A mindig

megismétlődő szertartások egyhangúsága, a rutin, a színek elmosódottsága, a megszokás unalma sem váltja ki belőlük azt, ami, ha csak logikával gondolja végig az ember, magátólértetődő lenne.

Lehet, hogy néha gyönyörűségére van a hívőnek ez a kimondhatatlan titok, de mégis gyakoribb, hogy féltő szorongással gondol rá. Vannak Párizsban misék, amelyek alatt a pap, a ministránsok, a hívek a hajóban és az apácák a rács mögött érzik, hogy, ha nem is a szeretet és a kegyelmek egyenlőségében, de egyek mindannyian, és hogy a legszentebbtől a legnyomorúságosabbig, minden egy szinte előre meghatározott egyértelműség uralkodik, harmonia, amelyben a Lélek vezet; csodálatos összhang, melybe hitetlen ember nem tud behatolni soha. Az öröm misztériuma ez! Arról ami nekünk nyilvánvaló, csak akkor tudnánk meggyőzni benneteket, ha ti is megéreztetétek volna egyszer ezt a misztériumot. Azt hiszitek, hogy ti nem tudnátok bűvkörébe lépni? Rajtatok áll, hogy keressétek. Isten maga felé hajtja az Őt keresők szívét. Aki keres, talál. Aki kopog, annak kinyitják. Hányan vannak, akik nem akarnak keresni, akik tudatosan

ellenkező irányba néznek és más felé terelik gondolataikat!

A Nagycsütörtök misztériumát, — mint a szeretetet általában — nem védik érvek. Ez a titok kiszolgáltatja magát, megnyílik és bezárul minden lélek előtt, amely ha még oly gyengén is, de keresi Őt; csak az emberi közönnyel szemben válik megközelíthetlenné.

A Nagycsütörtök titkát Krisztus földi életének három esztendején keresztül hordozta magában: ember volt mint mi, húsból és vérből való ember, de Isten lévén, ismerte rendeltetését és tudta, hogy útja hova viszi...

Már Kánában, amikor első csodáját tette, szívében élt az Eucharisztia titka. Borrá tudta változtatni a vizet; az átváltoztatás mindenki szeme láttára történt. A víz borrá lett, a bor vérré fog válni. Már jóelőre felkészítette az emberek lelkét és szívét.

Hogy szólhatott volna erről a titokról, ha nem lett volna Isten! Mert nemcsak hogy testvévé és vérévé vált a bor és kenyér, de ebből az eledelből minden szomjazónak és éhezőnek juttatnia kellett. Fontos volt, hogy ki ne fogyjon soha, és mindenki jóllakjék vele: A két rendbeli kenyérszaporítás egy-

másutánja ebből a szempontból is tanúskodik Krisztus mindenhatósága mellett. És akkor, amikor a kenyérszaporítás már megtörtént, merete végre kimondani az első szót, mely a Nagycsütörtök titkára vonatkozott.

Jézus viseli titkának terhét, de barátai, valahányszor megnyilatkozik előttük, nem értik és megbotránkoznak benne. Semmisem oly megrendítő az Evangéliumban, mint ezek a szinte akaratlannak látszó megnyilvánulások, ezek a váratlan közlések, melyek mind arra utalnak, aminek jönnie kell. Krisztus néha elhallgat egy-két szó után, mintha barátainak hallgatása elvonná bátorságát, mintha kérdéseik, nehézkességük visszatartaná abban, hogy többet is mondjon nekik. Világosan érződik ezeken az önkénytelenül kiejtett és szinte mindmáig fülünkben csengő szavakon, melyek néha villanásszerűen a felállított keresztet varázsolják elénk, hogy ezek a kérdőrevonások nem az utókor kitalálásai.

Gondolok arra, amit Jézus, János tanítványainak felelt, amikor azok megbotránkoztak azon, hogy az ő tanítványai nem bőjtölnek: „Csak nem gyászolhat a násznép, míg velük van a vőlegény? De majd eljön-

nek a napok, amikor elvételük tőlük a véglegény; akkor majd böjtölni fognak“.

És amikor végre világosan és félreérthetetlenül tudtukra adja szenvedését, felháborodnak tanítványai... Milyen szörnyű magány volt Krisztus magánya a földön.

Nem akkor volt igazán egyedül, amikor visszavonult a pusztába, hanem ott, ingadozó szívű nyája között, kiket még nem érintett meg a Szentlélek sugallata. Egészen bizonyos, hogy Istenségéből merített biztonságot embersége, amikor küldetésének végtelensége és az Őrá váró nyomorúságos emberség közötti rettenetes aránytalanság láttára nem veszítette el bátorságát.

És még sem vonul a magányba, nem öleli magához elhagyatottságát, mint annyi más emberigéniusz. Nem menekül a tömegelől, hanem kiszolgáltatja magát. Ami, emberileg nézve, a világ bölcselői között egyedülálló jelleget ad Krisztus egyéniségének, az éppen ez az önátadás, ez a nagy tömeg előtt való teljes kiszolgáltatottsága. Mielőtt kiszolgáltatott, kiszolgáltatta önmagát. Már nem önmagáé többé, mert hiszen nem azért jött, hogy szolgálják, hanem hogy szolgáljon. Rabszolgák rabszolgája. Semmisen az övé; az ut-

cán él, a mezőn, a falak előtt; nyomorúságos bélpoklosok szorongatják, körülveszik; csónakba száll, hogy lélekezethez jusson; piszkos kezek kapaszkodnak köpenyébe; erő áramlik belőle.

Senkisem volt nála kevésbé eltorlaszolva, senkisem volt védtelenebb, megközelíthetőbb, — és ilyen mindmáig a tabernákulumban, ahol mindenestül mindenkié, — ilyen volt mindig, és közben mégis egyedül van Atyjával abban a kimondhatatlan titokzatos egyesülésben, melyet néha megvall, mert hiszen ezt a titkot is kimondta egyszer: „Senkisem ismeri az Atyát, hanem csak a Fiú...“

Ő egyedüli tanúja annak, ami szentséges személyében teljesül, és a legsűrűbb tömegben is elszigeteli Őt tisztasága.

„Ki fedd meg engem közületek a bűnről?“ Szenvedélyeikről ismerik fel az emberek, hogy közös a származásuk. Mind egyformák, ha elcsúsznak és ugyanazon a lejtőn gurulnak lefelé. Milyen idegenül állhat köztük ez az ember, aki nem vétkezik! A legnagyobb szentek is úgy beszélnek a bűnről, mint halálról, melyen már átestek, vagy amelyen áteshettek volna, és amely utolsó lehelle-

tükig fenyegeti őket. De Jézus nem ismeri a test hajlamait, és a bűnből sem ismer mást, mint a bűnnel járó büntetést. És mert elkövetni nem tudja a bűnt, engesztel érte.

Mondhatná valaki, hogy mindez csak teológiai okoskodás. Pedig ez megtörtént és megtörténte előtt szószerint megjövendöltetett Izaiás próféta által:

„Felnövekedett, mint vesszőszál Ő előtte,
És mint a gyökér a szomjuhozó földből;
Nincs neki sem színe sem ékessége,
És néztük őt, és nem volt tekintete, hogy

[kívántuk volna őt.

A megútáltat és legutolsót az emberek között
A fájdalom férfiját, a nyomorúsághoz szokottat,
Ki elrejtette orcáját, mint megútált, azért nem
[is becsültük őt.

Bizonyára a mi betegségeinket ő viselte,
És fájdalmainkat ő hordozta;
És mi őt mintegy poklosnak tartottuk,
És az Istentől megvertnek és megalázottnak.
Ő pedig megsebesítettett a mi gonoszságainkért,
Megroncsoltatott bűneinkért;
A mi békességünkért van rajta a fenyíték;
És az ő kékségével gyógyultunk meg.
Mi mindnyájan mint a juhok, eltévelyedtünk,
Ki-ki az ő útjára térült;
És az Úr Őreá tette mindnyájunk gonoszságát.
Feláldoztatott mert ő akarta,
És nem nyitotta meg száját,

Mint a juh, mely leölésre vitetik...
Az én igaz szolgám sokakat megigazulttá tesz,
És azok gonoszságait ő hordozza,
Azért igen sokat adott neki osztályul...
Mivel hogy halálra adta életét.
És a bűnösök közé számláltatott,
Sokak bűnét viselte és könyörgött a bűnösökért.“

ELSŐ ÁLDOZÁS ÉS UTOLSÓ KENET.

„... A hajnal boldog ébredése,
tanítónőim és idősebb tarsaim
ünnepélyes, gyengéd csókja,
az öltöző szoba, melyet mintha
hópelyhek leptek volna el, és
a gyermekek, amikor a hópe-
helyszerű ruhákba öltöztették
őket...“

*A gyermek Jézusról nevezett
Szent Teréz.*

„Uram, testi szemeimmel nem
látlak többé Téged...“

*A haldokló Keresztes Szent
János, amikor az Oltáriszent-
séget betegágyához hozták.*

De az emberi közöny minden elképzelést meghalad. Semmisem világít rá jobban Krisztus iszonyú magányára a Nagycsütörtök fenségében, semmi sem adja olyan hű képét

az emberek elvakultságának, mint az első szentáldozás nálunk dívó értelmezése.

Lehet, hogy vannak, akik megilletődnek, amikor egy szép tavaszi csütörtökön apró menyasszonyokkal és első kemény gallérjukban kínosan feszengő kis fiúkkal telik meg az utca. De mégis igaz marad, hogy sok család szemében, különösen a munkásosztálybeli családokra gondolok, az első szentáldozással semmisem kezdődik, sőt mindennek vége van. Ez az időpont csak annyit jelent, hogy a gyermek végre megszabadul a templomtól és a papoktól. Vége az efajta ostobaságnak, most már az élet realitása felé kell fordulnia. Az élet legszebb napja! Ez a külsőséges felfogás, mintha örök időkre folytatni akarná a csókos árulást: sok gyermek fogadja Krisztust magához, de ezzel csak jelt ad neki; bevett, hivatalos jelét annak, hogy elhagyja őt.¹

Vannak azért kiválasztott lelkek, akik ezen a napon szövetségre lépnek az elhagyott Istennel; sok szerzetesi hivatás bontakozott ki már az első szentáldozás kegyel-

1). Franciaországban nincsen kötelező vallásoktatás. Így a legtöbb, nem kifejezetten vallásos családnál az első áldozást inkább mint családi tradíciót megtartják gyermekeikkel, de ezzel be is fejeződtet leg többször minden kapcsolatuk az Egyházzal és a kegyelemeszközökkel. (Fordító.)

mének csirájából. A gyermek Jézusról nevezett kis Teréz is jól emlékezett ennek az „első csóknak“ édességére. Neki és sok, nála kevésbé jelentékeny gyermeknek, nem Júdás csókját jelentette ez az első egyesülés, hanem egy soha meg nem szegett egyesülés kezdetét. „A mi találkozásunkat nem nevezhetem egyszerű pillantásnak, írja. Inkább azt kell mondanom róla, hogy egymásba olvadás volt. Már nem ketten voltunk. Teréz eltűnt, mint vízcsepp az óceán ölén. Jézus maradt meg egyedül . . .“ Emellett azonban, mégis csak jóval kevesebben vannak azok, akik az Eucharisziát igazán tisztelik. A hétköznapi misék megvetett furcsa szentjei: öreg asszonyok, rigolyás öreg emberek, kik közé szégyelne letérdelni a lanyha keresztény, de akik mögé az igazi keresztény szívesen rejti el nyomorúságát; ti vagytok Krisztus egyedüli benső barátai, ti, akiknek néha elkapom a kis ostyára szegzett pillantását, — a százados évezredek túlélő pillantása ez, benne van a kananeai asszony leborulása, Zakeus örvendező sietsége, Mária Magdolna gondos szeretete. Mindig ugyanazok vannak ott, ugyanaz a lenézett félénk kis csapat, mely ha szét is szóródik néha,

mindig újból összeterelődik: a hívek, kiknek hitét még semmi sem kezdte ki és akik áldozás előtt és áldozás után, ösztönösen, anélkül, hogy keresgélnek, kimondják a kereszténység hajnalán elhangzott szavakat; azokat a szavakat, amelyekben annyi erő sűrűsödik össze, hogy az évezredes távlatban szinte óriásivá nőttek, nemhogy jelentőségükből vesztek volna és amelyek gyakran elég erősek ahhoz, hogy megnyissák a mennyország érckapuját, és langyos esőt könnyörögjenek le az ember tikkadt szívére. „Dominus meus et Deus meus. — Én Uram és én Istenem.“

Adassék meg nekünk a kegyelem, hogy meg ne haljunk szent útravaló nélkül, hogy a halál misztériumában az kísérjen el bennünket, aki egyedül lépheti át velünk ezt a küszöböt. Adassék meg nekünk az a kegyelem, hogy túl a homályon rátaláljunk arra, aki lehajolt hozzánk, hogy testét, véré, istenségét egyesítse a romlott és csaknem egészen széthullott emberi testtel. Ő hallja meg ember fülét már el nem érő utolsó hangtalan zokogásunkat. Az Ő imádandó arcát érje utolsó lehelletünk, mely már oly gyenge, hogy az ajkunk elé tartott tükröt

sem homályosítja el. Aludjunk el Krisztussal, temetkezzünk az Eucharisziába, hogy a világot meggyőző Krisztus Király lábánál ébredjünk új életre, és áldjuk Őt, amiért remélnünk szabad, hogy a halálban nem leszünk egyedül.

Gyávaság? Halálfélelem? Könnyű lenne ezzel elintézni ezt a reménységet. Ha vannak emberek, akiket a halál gondolata félrevezet és elfeledteti velük az életet, akadnak mások, akiket viszont megtanít az élet igazi értelmére. Bátor az, aki nem mer szembenézni a halállal? Ellenkezőleg; a bátor ember szemléli és megszólaltatja ezt az elkerülhetetlen nevelőt. Ez volt mindig minden emberi nagyság fokmérője még a hitelenség világában is. Annak, hogy a halállal szembenéztek, sokat köszönnek a régi nagyok és ennek köszöni szellemi fölényét napjainkban Montaigne, Göthe, Proust. Ők azonban mulandó életükre, bomlásra ítélt embervoltukra vetítik rá a halál fénycsóvját. A halál gondolata az embert illető tudásukat gazdagítja. Mielőtt lesujtana rájuk, még gyorsan egy-két emberi titkot ragadnak el tőle.

Minket, kik szerető figyelemmel fordulunk „az ismeretlen ég nyitott kapuja“ felé, nem

maga a láng világosít meg, hanem a forrás, melyből fellobog. A halál gondolata hiába-való, sőt félelmetes lenne, ha lélektani megállapítások céljából forgatnók elménkben csupán, ha csak azt akarnók eldönteni, melyik életformát válasszuk; a sztoikusok egykedvűségét-e vagy a hedonisták őrjöngését. De ott, a rettegett kapu előtt, elénk libben finoman, kecsesen a „reménység kisleány“, ahogy Peguy nevezi a második erényt. Mint a kis mártírok, akik a szent színeket védték meg a hóhérok elől, úgy tartja ő is vékony kis karjaiban a cibóriumot, melyben az utolsó Ostya vár reánk.

Ezt a menedéket készítette nekünk a Szeretet, a csütörtökről péntekre virradó éjszakán. De jól vigyázzunk, nehogy csak a menedékházat lássuk benne, a terített asztalt és a várakozó Istent, aki velünk marad, jól-lehet alkonyodik. Mindez igaz ugyan és a fáradt szívek előtt a távlatokat kell hozzáférhetőkké tenni előbb: „Úgy kell tennünk, — írta Jaques Rivière — mint mikor valaki körülnéz és hiába keresi pillantásával azt, amit mutatunk neki: ilyenkor vállára tesszük kezünket és azt mondjuk: de nézz hát ide! Egészen ide! Itt van egészen közel . . .“

Csak ne essünk abba a hibába, amibe néhány tudós ember esik, amikor káromolva jelenti ki az Ostyáról, hogy az csillapító, érzéstelenítő szer csupán. Az a fenséges hely, ahol lelketek nyugalmat keres és talál, nem mindenestől nyugalmat jelent. A szeretet nem ismer teljes nyugalmat és semmisem kötelez úgy, mint az Eucharisztia.

„Építsétek házaikat a Vezúv lejtőjére“, mondja Nietzsche tanítványainak azért, hogy megértesse velük a veszélyekben zajló élet fontosságát. Az az ember, aki résztvesz a kenyértörésben, bizvást építi házát a szeretet kellős közepébe és úgy érzi, mintha megistenült volna; de bármennyi erőt merít belőle, szabadsága megmarad. Ennek a nagy kegyelemnek erejében szabadságunkban áll, hogy a szeretetet félreértsük, hogy visszaéljünk vele. A legnagyobb szeretetet is érheti árusítás. Az élet kenyérével töltekezve, mindig rejtegetünk valamit saját magunkból a lelkünkben és saját magunknak ez a kis része inkább a sertések eledelére vágjuk.

Az Eucharisztia mindenestül elkötelez bennünket: a szeretet szövetsége ez, melyre lényünk legmélyebb bensejében nyomtuk rá a pecsétet; minden, ami bennünk felajzott,

éber erő, melléje áll, hogy megvédje és beteljesítse; de az ámulás ereje is a szövetség erejének mértékével méretik.

Krisztus megmondta nekünk, hogy amit kaptunk, azt számon is fogják kérni tőlünk. Mit fognak majd számonkérni tőlünk, ha az, amit kaptunk, Krisztus maga?

„Tiszták vagytok, de nem mindnyájan ...“ Ezek a Nagycsütörtök éjszakáján elhangzott szavak áttörik Krisztus barátainak szűk körét, melyben csak Júdás lelke volt tisztátalan. És van-e megtért bűnös, aki, amint az oltár előtt térdel, meg ne kérdezné lelkében néha, hogy nem most eszi-e, issza-e saját kárhozatát?

Azok, akik gyengeséggel, gyávasággal vándolják a kereszténységet, nem sejtik, hogy a megtérő bűnösnek szinte vakmerőségre van szüksége, amikor a hívek tömegében állva, várja, hogy a szent Ostyát magához vegye. Boldogok azok, akik ilyenkor annyira meg tudnak semmisülni, hogy már nem is látják önmagukat. Egészen bizonyos, hogy Az, akinek szeretetében az Eucharisztia megfogant, kiűz minden rémületet a szegény ijedt lélekből, amelyet meglátogat Krisztus akkor is, az Ő békéjét hozva magával, úgy mint

ahogyan megígérte nekünk Nagycsütörtökön. A szeretet legkisebb megmozdulása elég ahhoz, hogy a lélek megnyugodjék és átadja magát. Senki se higgye, hogy a szentáldozás könnyed gesztus, jelentéktelen megszokás vagy édes érzelem, kellemes izgalom csupán. A szentáldozás nem abból áll, hogy az ember lesüti szemét, vagy a tenyerébe hajtja a fejét. Nietzsche azon bukik el, hogy nem látta meg, hogy a legnagyobb szeretet nem lehet meg a legnagyobb vakmerőség nélkül és hogy az az ember, aki összekulcsolt két kezét nyújtja a kis Ostya felé, eldobja nyugalmas hétköznapiságát, hősiezen viseli el egész valójának gyötrelmesen és villámszerűen fellobbanó vízióját, azután leküzdi ezt az iszonyatot, nekiindul és beleveti magát valami feneketlen kockázatba.

A nagyfeszültségű életet, melyet Nietzsche olyan nagyra tart, ezt a „bíboros életet“ a hívő keresztény ezekben a pillanatokban éli meg, százszor nagyobb erővel mint egy Borgia Cézár és vele együtt mindazok a szegény, rabszolgaságban sínylődő, gyenge, elállatiasodott bábemberek, akiket a maguk szálamraméltó nevetségességében Zarathustra állít fel példaképpen.

„Nincs más vallás, jegyzi meg Riviére, amely a hívő és Isten közé a szeretetet állította volna, annak roppant háborgásaival, különös logikájával és mindazzal a nyugtalansággal együtt, melyet a lélekben felidéz . . .“ Ez így nem elég; mert a szeretettel együtt jár cikkázó fényessége, a lélek önismerete, melynek erejében felébred kábult álmából, és figyelő, éber marad, — mely arra készíti, hogy állandóan feszült vigyázzban, fegyverben álljon mindig készenlétben, mert a jegyes már ott van az ajtó előtt.

A Nagycsütörtök szeretetmisztériumában erős lesz a gyenge, vakmerő a gyáva, szabad a rabszolga, előkelő a söpredek, tiszta a szennyes, irgalmas a könyörtelen. És amikor ez a nagy titok rámutat az ember szegény gőgjének nyomorúságára, ugyanakkor a hősies alázatosság mindenhatóságára világít reá.

A ZSIDÓ HÚSVÉT.

„Mert ha amaz első kifogástalan lett volna, nem lett volna szükség másokra . . .

Újat mondván pedig, az előbit elavulttá tette. Ami pedig elavul és elöregszik, közel jár az enyészethez.“

*Szent Pál a zsidókhöz VIII.
7, 13.*

Most, hogy Nagycsütörtök feletti elmélkedésem végére jutok, ha nem is dogmatikailag kimerítő fejtegetést, de legalább némi irányítást szeretnék nyújtani az Eucharisztia megismerésére vágyakozó olvasónak.

Ha Krisztus bármely cselekedetére gondolunk, sohase felejtjük el, hogy — saját szavai szerint — nem azért jött, hogy a törvényt felbontsa, hanem hogy beteljesítse. Így az Eucharishtiában sem láthatunk valami

csodálatos és tervszerűtlen ötletet. Ez a csoda valójában mélyen a Törvényben gyökerezett. A zsidó húsvét a keresztény húsvét előképe és a húsvéti bárány hosszú századokon át Isten bárányának volt a jelképe. Az Oltáriszentség officiuma is azt mondja: „Az égi kenyér végetvet minden jelképnek.“

„Vágyva-vágytam ezt a húsvétot veletek enni.“ A zsidók hivatalos húsvétján születik meg tehát az új húsvét is. Pascha, húsvét, átmenetet jelent, mert ezen a napon a zsidók Egyiptomból való kivonulásukat és az ígéret földjére való megérkezésüket ünneplik. A keresztény húsvét pedig, a bűnből a kegyelemre, sötétségből a világosságra, testtől a lélekhez, halálból életre vezet át bennünket. Az örökkévaló Mózes és Áron ajkával ezt az utasítást adta rabságban sínylődő népének: „A hónap tizedik napján vegyen ki-ki egy bárányt családjá és háza szerint. Ha pedig kevesebb a szám, mint sem hogy egy bárányt elfogyaszthasson, vegye magához szomszédját, ki háza mellett vagyon, a lelkek annyi száma szerint, amennyi elegendő lehet a bárány megevéséhez. A bárány pedig hibánélküli hím, esztendősen legyen; és tartsátok azt a hónap 14-ik napjáig; és akkor

ölje le azt Izrael fiainak egész sokasága estefelé. És vegyenek annak véréből és kenjenek mind a két ajtó mellékére, és felső küszöbére ama házaknak, amelyekben azt eszik. És azon éjjel egyék meg a tűznél sült húst és kovásztalan kenyeret, vad salátával. Semmit abból nyersen meg ne egyenek. Se vízben főttet, hanem csak tűznél süttöt, fejét lábaival és belső részeivel együtt megegyétek. És reggelig abból semmi sem maradjon. Ami megmaradna, égessétek el a tűzben, azt pedig eképpen tegyétek: ágycsontokat felővezve és lábaitok felsaruzva legyenek; botjaitokat tartsátok kezeitekben és sietve egyetek. Mert ez az Úr Fazéja (azaz átmenet) . . . (Exod XII.)

A bárány egy részét tehát, az Úrnak ajánlották fel, másik részét a nép ette meg. Ebben az Eucharisztikus áldozat két lényegbevágó jellemvonásának előképét látjuk. Úgy az új húsvétban, mint a régi húsvétban az áldozat, égőáldozat Istennek és táplálék az embernek. Az oltár asztal is. Bossuet, amikor az Úr Jézus következő szavait magyarázza: „Egyétek és vegyétek. Ez az én testem, mely érettetek adatik . . .“ hozzáteszi: „Amint igazán odaadatott, olyan igazán meg-

étetett, amelyen igazán jelen van az asztalon, ahol eledelünk ké lesz, úgy van jelen a kereszten is, ahol halálra adatott, és ahol utolsó csepp vérét is odaadta értünk, mert szeretett bennünket.“

Az Örökkévaló a húsvét megünneplését illetőleg többek közt azt is megparancsolta Mózesnek és Áronnak, hogy kovásztalan kenyérral ünnepeljenek. Annak ellenére, hogy az új törvény seholsem írja elő, hogy az Eucharisztikus kenyér ilyen legyen, a Római Egyház megszentelt szokása értelmében, az ostya látszatra ugyanolyan mint a régi törvény előírása szerinti húsvéti kenyér. Az évszázados várakozás idejében tehát ott szerepelt az ostya a választott nép asztalán.

A húsvéti bárány vére ott piroslott a két ajtófélfán és a küszöbön, hogy az öldöklő angyal felismerje a megkímélendők házáit. Így borít el Jézus Krisztus vére bennünket is. Így piroslik szentáldozás után, a mi szívünk kapuja is attól a vértől, mely távol tartja tőle a gonoszt. Ez már nem jelkép; ez a láthatatlan valóság, melyet jól ismer minden hívő lélek. Könnyen lehet, hogy ugyanaz az ordító oroszlán, ugyanaz a kísértés ólálkodik most is körülöttünk, amely-

lyel szemben este még védtelenek voltunk annyira, hogy már már úgy éreztük, martalékává lettünk ; de most, hogy Krisztus teste és vére védi a szívünket, hiába ólálkodik a lelkünk körül, vértünkről visszapattan támadása. Van a szentáldozásban valami valósan ható erő, valami csodálatos hatalom, amelyet mindenki megfigyelhetett önmagán. Ez az a tűz, amelyet azért gyújt meg sötét éjszakán az utas, hogy távol tartsa magától a vadállatokat.

A régi húsvét akkor keletkezett, amikor még Egyiptomban voltak a zsidók ; mintegy előre ünnepelték vele a szabadulást. Az új húsvétot maga Krisztus szerzette földi életében. Előre rendelkezett még érintetlen teste, még ki nem ontott vére felett.

A zsidók a szabadulás húsvétját, a szabadulás emlékeképpen ünnepelték. Az Eucharisztikus áldozat is mindenekelőtt az Üdvözítő halálának emlékezete : „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.“ De míg a zsidók csak évente egyszer eszik meg a húsvétot, mi minden reggel élünk vele, ha tiszták vagyunk.

ÁTLÉNYEGÜLÉS.

Krisztus utolsó húsvétjának emlékét üljük és annak az éjszának, amelyen testvéreivel az atyáiknak adott parancsok értelmében meg akarta osztani a bárányt és a kovásztalan kenyeret. Valljuk, hogy a jelképes bárány elfogyasztása után, a lakoma végeztével az Úr saját kezével, saját testét adta tanítványainak, teljes egészében mindenkinek és teljes egészében mindegyiküknek külön-külön.

Aquinoi Szent Tamás.

A katolikus ember, ha áldozik, mindenes-tül veszi magához Krisztust: testét, vérét, lelkét, emberségét, istenségét. Mélyedjünk el ennek a misztériumnak szemléletében.

Azt láttuk, hogy az egész arra a kijelen-

tésre épült, hogy: „Ez az én Testem és ez az én Vérem.“ Bossuet helyesen jegyzi meg, hogy az evangélisták mindig külön megemlítik, ha Krisztus hasonlatokban, példázatokban beszél. De itt a Megváltó ugyanazon a felsőbbbéseges királyi hangon szólal meg, mint amikor azt mondta: „A bűneid meg vannak bocsátva“, vagy: „Kelj fel és járj.“

„Ó, én Üdvözítóm, — kiált fel Bossuet, — micsoda világosság! Milyen határozottság! Mekkora erő! És milyen tekintély, milyen hatalom árad szavadból: asszony meggyógyultál; és meggyógyult abban a szempillantásban. Ez az én Testem; és akkor a Te Tested az. Ez az én Vérem; és a Te Véred az. Ki szólhatna így, ha csak nem az, akinek minden hatalom megadatott? Ki érné el, hogy higgyenek benne, ha nem az, akinek tenni és szólni ugyanannyit jelent. Én lelkem, állj meg itt és ne szállj vitába: Hidd egyszerűen és erőteljesen azt, amit Megváltód mondott. Hidd olyan mély megadással, mint amekkora tekintéllyel és hatalommal Ő beszélt. Ő azt akarja, hogy hited olyan egyszerű legyen, mint amilyen egyszerűek az Ő szavai . . .“

Luther, aki annyit rombolt és tagadott,

ezeknek a szavaknak aláveti magát, egyszerűségüknek nem tud ellenállni. Zwingli írásmagyarázata, mely szerint „Ez az én Testem“ azt jelentené, hogy „Ez az én Testem képe“, annyira feldühösítette Luthert, hogy közismert udvariasságában ezekkel a szavakkal kelt az Eucharisztikus jelenlét védelmére: „Figyelj, te disznó, te kutya, te fanatikus és halld meg, hogy mekkora számár vagy...“

A marburgi konferencián, amikor a heseni őrgróf kívánságára, Zwinglivel és Ökolampadius-sal kellett összeülnie, hogy a protestantizmus tanait közös nevezőre hozzák, Luther krétával katedrájára írta: Hoc est corpus meum“ és hajthatatlan maradt.

De ami az Eucharisziát illeti, maga is lényegében eltávolodott a katolikus felfogástól. Luther szerint Krisztus megdicsőült, mindennütt jelenvaló teste, benne van a kenyérben és a borban, mi pedig úgy hisszük, hogy a bor és a kenyér helyébe lép. Hiszük továbbá, hogy ez a jelenlét nem a miséző pap szavainak eredménye. A katolikus misében a konsekráció ünnepélyes pillanatában maga Jézus cselekszik; a pap olyankor olyanformán egyesül vele, mint a szerszám az ember

kezével. Isten őt használja fel és benne vezet le azt az isteni erőt, mely az átlényegülés csodáját viszi véghez és a kenyeret Krisztus testévé, a bort vérévé változtatja át.

Luther szerint Krisztus testének és vérének szubsztanciája, egyszerűen hozzá adódik a kenyér és a bor szubsztanciájához; a katolikus egyház tanítása szerint eltűnik a bor és a kenyér, amikor Krisztus teste és vére lép a helyébe. A kenyér és bor „szín“ (accidentia) csupán: a külső jelleg, a színezet, az íz nem változik; de a „lényeg“ (substantia) megváltozik. Valósággal Jézus Krisztus testévé és vérévé válik.

„Rejtező Istenség, — éneкли Aquinoi Szent Tamás az Adoro Te lángoló strófáiban, — hittel áldalak, ki elrejteztél bor s kenyér alatt. Szívem Te előtted megalázkodik, mert ha Téged szemlél, megfogyatkozik.

Szám, kezem, látásom Benned fennakad, bizton hitem mégis hallásából fakad. Hiszem mind, amit szól Istennek Fia, nincs igazabb, mint az igazság szava.

Rejté a keresztfa istenségedet, itt az emberiség is elrejtezkedett. Mind a kettőt vallván és hittel hívén, mit a jobb lator kért, azért esdek én.

Sebeid Tamással nem szemlélhetem, Te vagy mégis, vallom, Uram Istenem. Add, hogy egyre jobban higgyek Teneked, Tebenned reméljek és szeresselek.

Uram halálának szent emlékjele, életadó zálog, élet kenyere; hogy belőled éljek, késztesd lelkemet, soha ne feledje édességedet.“

Vajjon a lényeg és a forma skolasztikus megkülönböztetéseihez köti-e az egyház az Eucharisztia dogmáját? A szerző kis könyvében nem érintheti a kérdést; de melegen ajánlja mindenkinek Jaques Maritainnek nemrég megjelent, aránylag nem nagy terjedelmű és könnyen olvasható munkáját, az „Angyali Doktor“-t. Jaques Maritain leszögezi könyvében, hogy nincs az az emberi filozófia, mely a katolikus filozófia elnevezésre tarthatna igényt. A Thomizmus, mint emberi tanítás nem dogma, mert minden a dogma erejére emelt igazságot megtalálunk a kinyilatkoztatás kincses tárában. Az igazság sohasem téveszthető össze szólásmóddal, formulával, még akkor sem, ha az a szólásmód vagy formula történetesen Aquinoi Szent Tamástól származott is volna. Ettől eltekintve azonban ériék be a hívek azzal, hogy az egyház sürgetően, szinte parancsolóan irá-

nyítja őket az „Angyali Doktor“ felé, aki az Eucharisztia doktora is. Senki sem határozta meg jobban és ezért nem is imádhatta az Eucharisziát jobban, mint Szent Tamás. Az ő meghatározásai ihletett, a fehér izzásig tüzes strófákban bontakoznak ki a Lauda Sion-ban, a Pange Lingua-ban, a Sacris Solemnis-ben, valamint ennek a csodálatos istentiszteletnek minden más himnuszában is.

De van még valaki, aki az egyházzal egybehangzóan, tanúságot tesz Aquinoi Szent Tamás mellett és az Krisztus maga: „Párizsban, írja róla Jacques Maritain, mikor a mesterek az Eucharisztia misztériumának tanítását illetőleg tanácsot kértek tőle, válaszáat legelőször is oltárra tette és leborult a feszület előtt; a testvérek figyelték és látták, amint Krisztus hirtelen megjelent előtte, rámutatott a teleírt lapokra és így szólt hozzá: „Helyesen írtál Tamás az én testem szentségéről, és az eléd adott kérdést az igazság szerint is olyan jól oldottad meg, amennyire az földi értelemmel megoldható“. Milyen csodálatos Szent Tamásnak a valószínűs jelenlétbe vetett hite! De beszélhetünk-e még hitről annál, aki lát, tud és szemlél? Gondoljunk csak arra, hogy milyen

szavakkal fogadta az Úr testét, amikor elhozták neki az utolsó nagy Útravalót: „Magamhoz veszek Téged, megváltásom árát, ki mindig tápláltál engem zarándok utamon; a Te szerelmedért tanultam, virrasztottam, dolgoztam, prédikáltam és tanítottam. Soha semmit ellened nem mondtam, de ha mégis megtettem volna csak tudatlanságból tettem és nem ragaszkodom makacsul elgondoláshoz, hanem rábízom a római egyházra, hogy ami hibás volt, javítsa ki; a hozzá való engedelmességben távozom ebből az életből“. A haldokló Szent Tamás szemében az Eucharisztia az a valami, ami lényegében valós. Az Eucharisztia az, ami a világon a legvalóságosabb; és ezért fenntartás nélküli igent kell mondanunk előtte. Aki egyszer egész szívéből, egész lelkéből kimondta ezt az igent, az már nem a hit akadályát, hanem ellenkezőleg, a hit táplálékát látja majd a kis ostyában. A szentáldozás azzá válik számára, amit meg nem tenni nem lehet, (mint ahogy addig a bűnről hitte ugyanezt). Kétségeivel, szorongásaival, lelkének, testének zavaaraival, a nagy viharzásokkal szemben annyi védelmet talál, amennyire olyan állapotban őrzi meg magát, hogy résztve-

hessen azon a szent lakomán, mely éppen az ő nyomorúságai miatt készítettett. Éppen akkor nem szabad távol maradnunk az osztától, amikor minden veszve látszik; a megtartott, vagy visszanyert kegyelem állapotában éppen ilyenkor kell belőle élnünk; hiszen tudjuk, miket ígért meg nekünk gyakran és ünnepélyes formában az Úr. Az Eucharisziában sohasem csalódtak, akik mindeneken keresztül hívek maradtak: sohasem Krisztus az, aki elhagy bennünket. Örüljünk, hogy napjainkban nem riasztanak el a gyakori szentáldozástól bizalmatlan és sötét tanok. Adjunk hálát Istennek, amiért azt sugalmazta egyházának, hogy sürgetőn és parancsolón hívjon meg minden lelket a lehető leggyakoribb szentáldozáshoz.

És mert kevesen vagyunk, akik megértjük Krisztus hívó szavát: „Jöjjetek Hozzám mindannyian, akik fáradotok és megterhelve vagytok“, vegyük olybá, amikor szentáldozáshoz járulunk, mintha mindazok nevében áldoznánk, akiket szeretünk és akik szeretnek bennünket, itt a földön, vagy a túlvilágon.

Isten ne találjon egyedül bennünket, amikor lelkünkbe lép. A tisztító tűzben szenved-

dő őseink, mind részesülnek a gyermekük lelkebe szálló kegyelem áldásában, ha az imádkozik értük. Gondoljunk abban a pillanatban minden jó barátunkra, akit a bűn, a közöny, a tudatlanság, a hitetlenség tart távol a szent forrástól; azokra, akik jók voltak hozzánk és azokra, akikhez rosszak voltunk. Az ostya tökéletesen megvalósítja azt az igazságot, mely szerint Krisztusban valamennyien egyek vagyunk: „Mert egy kenyér, egy test vagyunk sokan mindnyájan, kik az egy kenyérben részesülünk“ — mondta Szent Pál.

Művészek, írók, elkülönülésben élő emberek, íróasztaluk, könyveik, munkájuk rabjai, nekik különösképpen ott a helyük abban a hosszú sorban, mely az oltár felé halad. Itt ismét közösségbe lépnek a nyájjal, csatlakoznak a többiekhez, már nem elkülönült tagjai a testnek. „Amikor engedek szívem szelíd jóságának, — mondja az Úr Jézus Szent Gertrudnak, — és az Élet Szent-ségében leereszkedem egy halálos büntől ment lélekhez, az ég, a föld, a tisztítófűz minden lakója felbecsülhetetlen jótéteményben részesül“.

Minden félelem, a predesztinációt illető

szörnyű aggodalmaskodások, mind feloldódnak, amikor szentáldozás közben szívünk ráébred arra, hogy Isten a szeretet. A remegő lélek hallja ilyenkor a feltámadott Krisztus szavát: „Én vagyok, ne féljeteK“. Így az én védő szentemet, Szalézi Szent Ferencet is, amikor egyszer szorongó félelmek gyötörték lelkét, Krisztus ezekkel a felejtethetlen szavakkal vigasztalta meg: „Glorificatio nominis mei, qui non est damnator, sed Jesus. — Az én nevem nem az, aki ítél; az én nevem Jézus“.

Nagycsütörtökön minden megzavart léleknek bizalmat kell merítenie és hinnie kell abban a szeretetben, melyet Isten iránta érez. Az is Nagycsütörtökön történt, hogy az Úr Jézus Laudeskor, az „Oblatus est quia ipse voluit“ éneklése közben ezeket mondta Szent Gertrudnak: „Ha hiszed azt, hogy annak idején azért áldoztattam fel a kereszten, mert így akartam, hidd azt is szilárdan, hogy most is fel akarok áldoztatni mindennap minden bűnösért, ugyanazzal a szeretettel, amellyel az egész világ megváltására adtam magam. És ezért minden embernek, ha bűneinek iszonyatos súlya alatt még úgy roskadoznék, remélnie kell a megbocsátást

halálom és kínszenvedésem által. Mert nincs a földön a bűnnek hatékonyabb orvossága, mint a kínszenvedésemre való szerető emlékezés . . .“

AZ ÖRÖM.

„Ó én Istenem és Teremtőm,
belénk bocsátod szerelmed nyi-
lait, és a fullánkot benne ha-
gyod sebünkben. Sebet ejtesz
rajtunk, és ezek a sebek látha-
tatlanok! Megölsz, de úgy, hogy
előbben élünk, mint azelőtt.“

Szent Terézia.

Aki áldozik, az ne ragaszkodjék túlságosan az érezhető kegyelmekhez és ne búsúljon a látszólagos szárazság felett, de egyszerű szívvel fogadja el az örömet, ha részesül benne. Fogadja úgy, mint a gyengeségünket ismerő és szívünkön szánakozó Szeretet jelét. Az Oltáriszentség officiumában az első vecsernye antifonája ünnepli az élő kenyérnek ezt a csodálatos gyengédségét, szelíd-ségét; egészen bizonyos tehát, hogy minden

bizalmatlanság és belső nyugtalanság nélkül élhetünk vele. Csodálatos bensőséggel éneklik a bencések ezt az antifonát: „O quam suavis est, Domine, spiritus tuus qui, ut dulcedinem tuam in filios demonstraret, pane suavissimo de coelo praestito, esurientes replet bonis... Milyen édes a Te lelked Uram, ki hogy megmutasd gyermekeid iránti szeretetedet, az égből szállott édes kenyeret adván, az éhezőket jóllakatod jókkal...“

Aquinói Szent Tamás a Nagycsütörtök postcommuniojában erről a nagy boldogságról, mint az örök boldogság előképéről beszél. És úgy is van, mert minden szentáldozásban megújítja Krisztus a nekünk adott ígéreteit. Mi, akik ezt a kenyeret esszük, nem halunk meg. Aklának juhaink vagyunk és minden egyes alkalommal mélyebben véssődik belénk az üdvösség jegye. Küzdelmes földi életünkben bírjuk a rossz feletti győzelem és örök dicsőségünk zálogát. Aki táplálékunk ideleln, jutalmunk lesz odafenn: és ebben a táplálékban már ideleln érezzük a jutalom ízét.

Az Oltáriszentség officiumában, az „O Sacrum Convivium“-ban (ezt akkor mondja a pap, amikor mise előtt vagy után áldoztatott

és a szentséget visszateszi a tabernákulumba). Szent Tamás néhány szóval foglalja össze mindazt, amit az Eucharisztikus misztériumról mondani lehet: „Ó szent lakoma, melynél Krisztust fogadjuk, melynél kínszenvedésének emlékét újból felidézzük, melynél lelkünk kegyelemben fürdik, melynél elnyerjük az eljövendő dicsőség zálogát. . .“

Az, hogy a Végtelen leereszkedjék és elrejtőzzék a kenyér és bor színe mögé, az hogy Isten tisztasága, a megromlott testtel egyesüljön, tagadhatatlanul meghaladja az ember értelmét; de annak lelkébe, aki alázattal hajol meg a misztérium előtt, mindig bevilágít az örök világosság egy sugara, olyan valósan és igazán, hogy éppen ezen mérheti hitének erősödését. Az az Isten, akiről a zsoltáros azt mondja, hogy a napba állította fel sátorát, íme lakást vesz a testben és a vérben. Elképzelhetetlen és mégis beteljesedett ez az egyesülés; nemcsak a szentekkel, hanem a legutolsó bűnössel is, ha megbocsáttattak bűnei. Az esztelenségig feszülő emberi vágyakozás itt egy csapásra megtisztul és beteljesül: „Ki ne tudná, — írja Bossuet, — hogy az ember szeretetének szenvedélyes elragadtatásában egymást tépi,

marja és szinte egy testté kíván válni azzal, akit szeret és — amint a költő mondja — kész arra, hogy fogával ragadja magához azt, mert bírni akarja, élni akar belőle, egyesülni akar vele.“

AZ OLTÁRISZENTSÉG ÉS A SZŰZANYA

„Jézus halálküzdelve alatt láttam a Szűzanyát, Máriának, Márk anyjának házában; egész lényét szenvedés és félelem árasztotta el... Többször is elvesztette eszméletét, mert természetfeletti módon több mindent látott Jézus kínszenvedéséből. Követeket küldött, hogy hírt kapjon róla; de nem tudván megvárni visszatértüket, aggodalmában elment Magdolnával és Saloméval a Jozafát völgyéig. Lefátyolozva ment és karját többször nyújtotta az Olajfák hegye felé, mert lelkében véres verejtékében látta Jézust és kinyújtott két kezével, mintha Fiának arcát akarta volna megtörölni. Láttam, hogy lelkének lendületével meg is találta Jézust, aki rá gondolt és úgy tekintett feléje, mintha tőle várna segítséget...“

*Emmerich Anna Katalin:
A mi Urunk Jézus Krisztus
fájdalmas kínszenvedése.*

Assiszi Szent Ferenc azért szerette Franciaországot, mert sehol a világon nem tisztelték úgy az Oltáriszentséget, mint ott. Érdekes tény, hogy a hit hanyatlásának ellenére az Eucharisztia a századok folyamán mindjobban megdicsőíttetik. Krisztus Eucharisztikus élete, földi életének mintájára bontakozik ki a világban. Jézus sötét kis műhely rejtekében teszi meg első lépéseit és fokanként emelkedik fel a dicsőség végtelenségéig. Így az első keresztények is éltek az élet kenyérével, de rejtett homályban éltek vele.

De ha rejtve is, az ostya életet ad a legalázatosabb kis templomnak is. Nem kellenek himnuszok, nem kell nagy fényesség, mégis tudjuk, hogy ott van. A kis mécses csak megerősít abban, amit tudunk. A valóságos jelenléte tagadó templomok olyanok, mint a kihült tetemek. Elvitték az Urat és nem tudjuk hová tették. Szomorúak ezek a templomok, különösen, ha katolikus templomok voltak azelőtt; olyanok mintha a semmi fölé boruló sírok lennének. A reménység megtörik zárt kapuikon.

A katolikus templom mindig nyitva áll, mint a szív, mely mindig tárva marad.

Corpus Christi . . . Krisztus testét a Szent Szűz szülte és ezért az Ő tisztelete szorosan hozzátartozik az Eucharisztia tiszteletéhez, jöllehet nem egyenrangú vele. Az Anyát nem választhatjuk el a Fiútól. Sehol a világon nem részesül az Eucharisztia Krisztusa olyan dicsőítésben, mint éppen Lourdesben, melyről pedig minden eretnek azt hiszi, hogy ott Szűz Mária áll egy őt meg nem illető tisztelet középpontjában. Csak itt járt Krisztus az Ostya fátyola alatt a betegek között úgy, mint földi életében. Anyja könyörög a beteg testekért és lelkekért, Ő az, aki meggyógyítja őket. Lourdesben a szentséges körmenet a barlangból indul útjára, ezzel is jelezvén, hogy Jézust a Szűzanya adta nekünk. És ő, aki ott állt a Golgotán, a halálraítélt keresztlélek lábánál, itt áll most is az örök dicsőség Királya mellett. Hová rejtőzött a Szent Szűz azon a Nagycsütörtöki éjszakán? Tudta-e mi készül? Tudta-e, hogy amitől hosszú éveken át rettegett, a tördöfést most kell majd elviselnie? Szükséges volt, hogy távol legyen: ha ott lett volna az Anya, a Fiú nem ismerte volna meg az elhagyatottságot: még Júdás árulását sem érezte volna annyira. Ha ott lett

volna, elment volna Fiával a Kertbe ; virasztott volna vele és a Fiúnak nem fájt volna, hogy barátai álmukkal cserben hagyták. Már nem egyedül viselte volna a világ bűneit. Az Atya letörölte volna Fia homlokáról a vérverítéket. A kehely nem ürített volna ki fenékig.

A Szent Szűz már csak akkor jelent meg a Kálvária tragédiájának színpadán, amikor ég és föld közé emelt, keresztre feszített Fia semmilyen segítséget sem várhatott tőle, amikor már nem érhetette el anyai keze. Lehet, hogy a lába elég alacsonyan függött ahhoz, hogy ajkát rányomhassa.

Ezzel szemben az Apostolok Cselekedetei nyomán ott látjuk őt a mennybemenetel utáni napon az utolsó vacsora termében az apostolok között. És minthogy ugyancsak az Apostolok Cselekedetei szerint (III. 42.) az új tanítványok ragaszkodtak ahhoz, hogy közösségben vegyenek részt a Kenyér megszegésében és az imában, a hívő lélek a Szent Szűz szenvedései feletti szomorkodásában megvigasztalódik, ha arra gondol, hogy milyen mélységes örömet jelenthetett a Szent Szűznek az Eucharisztia : Ő volt az egyetlen Anya, aki másodszor is hordoz-

hatta fiát. Ki merészelte összehasonlítani a kettőt: Krisztus jelenlétét Anyja ölében és Krisztus jelenlétét az áldozó szívében? Szent Gertrudnak, aki a szentáldozás pillanatában azt kérdezte: „Ó Uram, milyen ajándékot adsz nekem?“ Jézus maga felelte: „Magamat adom, egész lényemet istenséggemmel együtt, úgy, mint akkor, mikor Szűzanyám fogadott magába Engem.“

Az Úr lakomája, ahová azért kísér el a Szent Szűz, hogy megosszuk örömét vele, minden reggel megismétlődött. Mindig terítve az asztal és mindig rajta a kenyér. A keresztény áldozásról áldozásra halad az örök-kévalóság felé. Minden állomásnál Krisztus várja, hogy pihenést és friss bátorságot adjon neki. De jól vigyázzunk, nehogy túl messze legyenek egymástól az állomások. Mielőtt még az egyik áldozás kegyelme elgyengült volna bennünk, mielőtt még szétszórta volna békéjét a természet és a világ, már a következő áldozás fénykörébe kell lépünk. Ne találjon rést két áldozás között a csapdákat rejtegető homály. Semmitől sem kell félnünk, ha Krisztus mértföldkövei szegélyezik utunkat. Hiszen még el sem vesztettük, amikor már újra feltaláljuk.

Egy napjainkban élő pogány költő olyan Istenről énekelt, akiben minden végletesség megengedett. Mennyire nem lehet visszaélni a szentáldozással! Hogy ebben a lakomában részt vegyünk, elég, ha rajtunk menyegzői ruhánk, vagyis ha a kegyelem állapotában vagyunk, elég ha szeretünk. De az Eucharisztikus élet világi életünkre is kihat. Semmisem közömbös többé: minden hiábavaló gondolat, minden túl hosszúra nyújtott szórakozás csökkenti bennünk azt a valamit, ami áldozásra képesít. Magunktól is úgy érezzük, mintha valamilyen világi szórakozás után, ahol semmi mást nem követtünk el, mint azt, hogy elszórakoztunk, alig mernénk az oltárhoz közeledni. Milyen más értelmet kap itt a szórakozás! Kincset szórunk széjjel: saját énünket szórjuk szét, melyet újjá teremtett az Eucharisztia és melyet szinte észrevétlenül megmásít, megront a világ. Előfordul, hogy a hívó elégedetlenségében megvizsgálja magát és nem talál semmi olyat, amit kifejezetten felróhatna önmagának. És mégis, biztosan tudja, hogy elvesztett valamit. Az Eucharisztia az ember életére rékényszeríti saját légkörét. Aki azonban nem a kolostor védettségében

él, harcait az Eucharisztikus csend és béke és a világ izgalmai, beszédei és kacagása között vívja meg. „Ne szeressük a sok beszédet, — olvassuk Szent Benedek regulájában. — „Ne beszéljünk hiábavalóságokat és olyasmit, ami nevetésre indít. Ne szeressük a hosszas, a túl hangos kacagást.“

Ami áll a szerzetesekre nézve, áll a világiakra nézve is. A világban élő híveket is arra kötelezi az Eucharisztia, hogy lelki katedrális, titkos templomot építsenek maguknak. Valahányszor társaságban beszélsz, ragyogsz, felfokozod magad, eltávolodsz ettől a tabernákulumtól, és észre sem veszed. Csak akkor jössz rá, hogy milyen messze vagy, amikor magadra maradtál: akkor látod, hogy idegen vizeken evezel. Sok időt vesztettél és lépésről-lépésre kell megtenned az utat visszafelé, hogy haza találj.

Szentáldozás után, hálaadás közben érezzük, hogy minden fölösleges szavunk, minden izgalom, mely beleegyezésünkkel hatalmasodott el rajtunk, éket ver közénk és Krisztus közé. Önkezünkkel építettük a falat, mely elválaszt Tőle. Már nincs közel hozzánk Krisztus, szava is messzebről hangzik. De oly nagy az Ő irgalmassága, hogy

az alázat és a megbánás legkisebb jelére lerombol minden válaszfalat.

Mint ahogy a világgal való érintkezésben lassanként világias emberek leszünk, a gyakori szentáldozás szintén átformálja lelkünket. A sas beleépíti fészkrét a szívbe. Úgy alakítja, hogy kedvére pihenhessen benne, saját képére formálja őt. Az ily megváltozott, átalakult szívek mindkevésbé alkalmazkodnak a külvilág követelményeihez. De van-e olyan gyáva ember a világon, aki, ha megismerte az Eucharisztia izzó csendjét, végül is ne fogadná el döntő erővel Isten szavát ?

Csönd mindenütt. Jöjj éjjelem! Árny árnya, jöjj
[te el
Menyegzős csönd jövel! Jöjj békém, napsugárom.
Lelkemnek napja, jöjj! Barátság, minden, jöjj el
Jöjj Istenem, jer énvelem, jövel. Te égő álom!

Paul Claudel.

T A R T A L O M.

Előszó.	5
A kenyértörés.	11
A nagycsütörtöki szentlecke.	19
A Nagycsütörtök evangéliuma.	25
A Nagycsütörtök varázsa.	29
Az egyházi rend szentsége.	43
Oltárfosztás.	53
A mandátum, vagyis a lábmosás.	57
A Nagycsütörtök titka.	69
Első áldozás és utolsó kenet.	81
A zsidó húsvét.	91
Átlényegülés.	97
Az öröm.	109
Az Oltáriszentség és a Szűzanya.	113

